

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 28. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1923. JULIUS 13.

VASARNAP MAGAZINE SECTION

Editor: COL. ANDREW OSERNA, szerkesztő. Hírekosztály és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road. Edited and published: 1923 JULIUS 13.

Az ember hatalma

Arthur Brisbane, az amerikai újság írásnak először kiadása írta az alábbi nagyszerű cikket, John D. Rockefeller születésnapja alkalmából.

JOHN D. ROCKEFELLER e héten ünnepele születésének 84-ik évfordulóját. Ebből az alkalomból nyilvánosságra hozzák a lapok a világegyetem leggazdagabb emberének azt a tervét, hogy Pocanticoi parkja részére megmintáztatja Ádám és Éva szobrát. Ez a szobor pedig oly hatalmas márványtömbből lesz kifaragva, amelyt eddig még soha nem termeltek a carrarai bányákban. Huszonöt láb magas lesz Ádám, valamivel kisebb Éva. Mindketten pedig abban az öltözékben, amit annak előtte viseltek, mielőtt Éva könnyelműsége és Ádám gyöngesége fellendítette volna a ruha-ipart.

CSODÁLATOS haladásnak teszszik az az időszak, mely Mr. Rockefeller elválasztja első öseitől? Hogyne, hiszen ma már repülőgépekkel, tengeralattjárókkal, telefonnal és Isten tudja még mi mindennel rendelkezünk és Mr. Rockefeller, pusztán csak kezének egy vonásával, megszerezheti magának a világ összes repülőgépeit, meg tenger alatt-járóit. De nem teszi. Miben találja hát vajjon örömet egyebben, mint amit Ádám és Éva is megszerezhettek volna maguknak, kivéve a meleg felső kabátot, meg a golf-nadrágot?

MR. ROCKEFELLER tejen és vizen él. Ádám meg Éva is élhetett volna rajta. Mr. Rockefeller azzal szórakozik, hogy egy-egy kis kerek labdát ütöget a husánggal és végig a rétepszámlálgatja az ütéseit. Bizony ezt Ádám is megtehette volna. Nyugodtan alszik. De hiszen Ádám is nyugodtan aludt egészen addig, amíg el nem követte a bűnt. Mr. Rockefeller rajongással csüng a gyermekein. Hanem bizonyára Ádám se gyűlölte őket.

AZ igazi különbséget, mely az egyik embernek és a másikának a boldogságát meghatározza, az értelmében találjuk és nem a pénztárcájában, feltéve, hogy van mit enniük és van a fejüket hol lehajtaniok.

Mr. Rockefeller sokat tehet a millióival másokért. Az egész földkerekségen mindenütt működnek intézményei, amelyek révén hadat üzent az embereket pusztító kórnak. Ádámnak nem lehetett meg ez az elégtétele. Ádám és Rockefeller között igazán ott van a különbség, hogy Rockefeller napról-napra átérzheti azt a boldogságot, hogy hatalommá nőtt vagyona, másokat boldogít.

KÉT DOLOG adatott nekünk, emberi lényeknek: ez a Föld, minden anyagi forrásával és a Gondolat. A minden működésünk alapját képező föld, meg a gondolat révén, mely kifejlesztette a lehetőségeket, — szerezünk meg minden kincsünk. Annak a rejtelmes Erőnek, amit úgy nevezünk, hogy gondolat, éppen annyival tartozunk,

mint magának a földnek, minden gazdagságával egyetemben.

Mi volt az ember a gondolkodás képessége nélkül? Gyenge, védtelen és reménytelen teremtmény, sokkal gyengébb, semhogy megküzdhetett volna a nálánál hatalmasabb lényekkel és sokkal nehezkesebb, semhogy elfoghatta volna a sebesen iramló állatokat. Csak a gondolat menthette meg.

Csak a gondolat taníthatta meg őt arra, hogy vermet ásson és hegyes karót helyezzen el a fenékén. A rhinoceros, a mamuth, meg a medve eskakis így eshetett az ember törébe, aki elfogta és megölte az ellenséget gondolata erejével.

A gondolat tanította meg az embert arra, hogy ijjat készítsen, amelyből sebesen repült ki a nyíl, sebesebben, mint a szarvas futása, sebesebben, mint a madár szárnyalása.

A gondolat adta a kezdetleges ember kezébe az ijjat és nyilat, mellyel szőz ölynyire tudott löni és ugyanaz a gondolat adta az ujkori embernek az ismétlő fegyvert, mellyel mértföldnyire egy szempillantás alatt küldi a halált.

A gondolat az, mely a bárány gyapját ruhára cseréli és a gyapothból inget varázsol reád.

És igen, a gondolatnak kannibális természetű van, a saját fajtáján él. A gondolat gondolatból táplálkozik, a te gondolatod abból, amit a könyvekben talál.

A gondolat viszont gondolatot szül is. Embertársadnak kifejezésre juttatott gondolata megindítja és előre lendíti a te gondolataidat.

A Niagara ereje és a gondolat az, ami villanyossággá válik és világít, gépet hajt, meg vonatokat visz előre.

MI A GONDOLAT?

Nem, nincs szándékunkban, meg se kíséreljük, hogy a kérdésre választ adjunk. Hiszen a kérdés oly régi már, mint maga az emberiség.

Az ember, otromba gondolatok között elaludt egy éjszakán és álmodott. Alma a zürzavaros, valóság-nélküli, különös képzeleteknek a tömegéből állott. Ezek a gondolatok születték a szellemekről és örökökről alkotott eszméit, meg a megszámlálhatatlan, jó és rosszindulatu istenekről teremtett hitét. A tudósok legalább ezt állítják.

Hogyan gondolkoznak igazán az emberek? Tudjuk, hogy a természetben különböző erők működnek, amiket mi különböző megnyilvánulásaik szerint majd világszónak, majd hőnek, elektromosságnak, delezességeknek, stb. nevezünk. Mindezt az erőt azonban egész bátran egyetlen egy név alá foglalhatjuk: ez a mozgás. Ha a dolgok, legalább is a mi szemléletünkben, mozdulatlanul vesztegélnek, akkor a "tehetetlenség" törvényeit alkalmazzuk rájuk. Csak akkor, ha mozgást vesznek fel a dolgok, jut értelmünk előtt kifejezésre az a tény, hogy itt valami erő működik. Lehull egy alma a fáról és mi felismerjük a nehezkési erőt.

Villámpapás éri a fát, lehántja és leperzseli a kérget, mi pedig rámozdulhatunk a villanyosság erejére.

Nem egy elsőrangú tudós állítja azt, hogy a világegyetemben tulajdonképpen csak egyetlen egynemű erő működik és csupán csak mi látjuk különböző formában megjelenni.

Gondolatban értelmünk a szellemi erőnek egész csoportját láthatja. A nagy harcokban, ugy gondoljuk, a küzdő erő megtestesülését látjuk, a festőben, vagy a költőben a művészet gondolatát. Arkwright agyában pedig, aki a szövőgépet ajándékozta nekünk, a feltaláló lángszemek adóznak.

NEM volna-e igazán lehetséges az, hogy tényleg csak Egy egynemű erő van a világon, egy egyetlen nagy Gondolat, tökéletes és mindenható, tökéletes és végtelen hatalmas gondolat, amely rajtunk, parányi halandó lényeken keresztül működik?

Nem az-e hát a feladatunk ezen a földön, hogy jobb agyvelőket fejlesszünk, jobban gondolkodó gépeket, amelyeken keresztül az Erőnek tökéletes hatalma működhetik?

Igazán semmi sem olyan lelkesítő, mint az a gondolat, hogy az emberiség valamikor meg fogja problémáit oldani szeretettel és jószággal akkor, amidőn agyvelejét annyira tökéletesítette, hogy tisztán át fog sugározni rajta az egyetemes Gondolat.

Keresztény Gondolatok

IRTA: REV. GYAKORTYAI LÁSZLÓ.

A KERESZTÉNY világszót, annyian komolyan veszi a tilparancsolat a megkötött festségét, éppen annyira, mint a megfogódva a csupán azokat teljesítő életet.

A keresztény élet az egész élet alapja valamivel több, mint az örökös védelem magartása a bűnös emberben.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet csupa tenni vágyás, csupa új előteremtés, amelyből az új, jó és erkölcs fakad.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

A keresztény élet az egész élet alapja, inkább a támasz fogalmának meg felelő több élet, amely ha külsőben is, de a magasabbra feltörni tudás erejének hitos irányban létező hatása.

KI ne hallja... világszónak... Monte Carlo... 1922-ben... Most azonban...

MONTE CARLO REJTELMEIBŐL

Ki ne hallott volna már Monte Carlóról? Monte Carlóról, a világszép, a veszedelmesről?

Ki az, akinek lelki szemei előtt a vágyódás pillanataiban el nem vult a csábító kép, amikor a rulettasztal golyója forog, forog, hogy hirtelen beforduljon annak a számnak a mélyedésébe, amely számára a szerencsés halandó a maga tétjét elhelyezte? Ki ne gondolt volna a borzalmak pillanataiban arra a monte carloi temetőre, amelybe a játékszenvedély öngyilkosait földelik el?

Monte Carlo, a világszép, a veszedelmes!

Milyen érdekes lehet bepillantani ennek az érzékeny, veszélyes gépezetnek működésébe, életébe!

Monte Carlo felett a világ legtisztább tengeri levegője lengedez. Monte Carlo levegőjét a Riviera rózsáinak milliói fűszeresítik meg. És mostanában mégis büzők terjedtek el Monte Carlo levegőjében. Büzők, amelyek a maguk orrfacsaró hatásaival mérgezték meg a világ legjobb atmoszféráját.

Ezeket a büzőket azonban csak átvitt értelemben méltóztassék érteni. A tudósziavta levegő tiszta maradt. Azonban a közélet levegőjét mélyezte meg a graft. Már pedig Monte Carloban a játékbank a közélet, a játékbank az irányító, a játékbank minden.

A monte carloi játékkorporáció 1922-ben a részvényeseinek nyolcvanegy százalékot osztalékot fizetett, vagyis minden egyes ötszáz frank után a részvényesek négyszáztíz frank osztalékot kaptak.

Ennek az osztaléknak alapjául állítólagos huszonöt millió frankos tiszta nyereség szolgált, amelyet azután hatvanezer részvény között osztottak fel. Ez mind igen szép. A baj csak az, hogy ez a világnak egyetlen korporációja, amelynek könyveiben a "Tartozik", avagy a "Követel" rovatokba senki sem nyerhet betekintést és amely még a részvényesek közgyűlésein is a lehető legrövidebben intézi el az elszámolást.

Most azonban akadt valaki, aki nagyon kíváncsi volt az elszámolás részleteire. És ez a valaki nem más, mint Lajos herceg, Monaco új uralkodó hercege. Lajos herceg, amint atyjától átvette az "uralkodást" és az ezzel járó háromszázalékos jövedelmet a vállalkozás bruttó bevételéből, azonnal számolgatni kezdett. Számolgatásának eredményeképpen megállapította, hogy a társaságnak az elszámoltnál jóval nagyobb hasz-

Hová lesznek a megkeresett sok, sok milliók? — Lajos herceg a társaival együtt erre nagyon kíváncsi. — Sehogysem "stimmel" az elszámolás. — Rendkívüli közgyűlés, amelynek folyományaképpen öngyilkosok lesznek a tisztviselők.

na van. Kíváncsi lett rá, hogy vajon hány lett ez a haszon?

Az édesapja, az öreg herceg 1918-ban a háromszázalékos haszonrészese désen kívül tíz millióskát kapott. Ezenfelül tizenöt millió frankot azaz, hogy 1913-ban adja át a kormányának azért, mert a játékbank koncesszióját 1948-ig meghosszabbították.

Később 1958-ig hosszabbították meg a koncessziót. Ennek ellenében a játékbank társaság arra kötelezte magát, hogy mindenféle közműveket létesít, hogy nagy operaházat építtet, az egész "országot" ingyen gázvilágítással látja el és, hogy 1948 és 1958 között az uralkodó hercegnek haszonrészese dést a bruttó bevétel három százalékáról nyolc százalékra emeli fel.

És Lajos herceg számolgatni kezdett, hogy a társaság vajon képes lesz-e minderre, különösen pedig a hercegnek a járandó nyolc százalék kifizetésére az elszámolt szokásos hasznok, bevételek mellett.

Lajos herceg számolgatni kezdett. Neki évente a három százalékos részesedés címen vagy két millió frankoska jár ki 1948-ig. Ez megfelel hatvanhét millió bevételnek. Osztalékot pedig csak huszonöt millió után fizetnek. Levont, összeadott. Megállapította, hogy mennyi lehet a bevétellel szemben a kiadás, "eredítelt" a tartalékalapokat, stb. Azután rázta a fejét.

Megállapította, hogy sehogy sem stimmel az egész. Megállapította, hogy tetemes felülhaszonnak kell lennie valahol. Hova lehetett ez a felülhaszon? Miután pedig ezt elgondolta, hogy népiesen fejezzük ki magunkat, "a cselekvés terére lépett".

Rendkívüli gyűlést hívott össze. Ez a rendkívüli gyűlés nagyon csunya, nagyon hangos, nagyon borzalmas és nagyon tanulságos volt. Valóságos marakodások folytak le. A guanyos, a bántó jelzők röpködtek a levegőben és a vége az lett, hogy dicséretlenül elcsapták a bank szolgálatából Camille Blancot, a kaszinó mindenható igazgatóját és a fiát annak, aki a játékbankot megalapította.

Közvetlenül a gyűlés után Nadel, a kaszinó egyik főhivatalnok öngyilkosságot követett el. Nadel cselekményét hivatalosan elismerték, azonban a londoni és párisi lapok szerint a gyűlés utáni két héten belül a társaság másik kilenc hivatalnok lett öngyilkossá különböző hoteleken.

Amik a rettenetes gyűlésről kiszivárogtak, azok a hírek mind nagy graftekről és még nagyobb büzőkről beszéltek. Gazdag színekurákról, a "payroll" meghamisításáról, rettenetes pénzpoecékolásról, hazug "amor tizáciokról" stb. A munkabérlistán háromezerhusz név szerepelt, noha ténylegesen, mindent összevetve, alig valamivel több, mint ötszáz ember teljesített szolgálatot a kaszinó irodáiban és játékasztalaiban.

Azután bebizonyosodtak esetek, hogy egyesek soha meg nem fizetendő "hitelre" játszottak a játékasztaloknál. Így Camille Blanc urnak barátjától sohasem kértek pénzt. Egyszerűen "hitelre" adtak neki pénzt helyettesítő jetonokat, vagy ha jobban tetszik "csipszeket". A nyereségből ezeknek az árát soha le nem vonták és annak az árát az említett dáma soha meg nem fizette.

Monte Carlonak világnépszerűségét legjobban az a hírnév biztosítja, hogy ott a játék tisztességesen folyik, hogy semmi meg nem engedett raffineria elő nem fordulhat.

Ez tény és való. Azonban a vállalkozás ezt a kis luxust könnyen megengedheti magának.

Ugy a tényleges, mint a lélektani tényezők ugyanis mind, mind a bank nyeresét biztosítják.

A bank egyik főnyeresége a "zéro". Magyarán az, hogy a rulettkör harminchat eredeti száma van berendezve.

Azonban a harminchaton kívül van még egy harminchetedik is. Ez zéróvan van jelölve. Ha a golyó a zéróba hull, ez azt jelenti, hogy mindenki vesz tett, csakis a bank nyert. Kivéve természetesen azt, aki maga is nem színtre, avagy részletre, hanem számra, még pedig a zéróra játszott.

És azután ott van a lélektani tényező:

Aki nyer, az feltétlenül megnagyobbítja a tétjeit. Aki veszít, szintén. Amikor tehát a veszteségek sorozata elkövetkezik, aminthogy, csaknem mindig elkövetkezik, a korlátolt eszközökkel rendelkező játékos veszteséggel áll fel. A banknak az eszközei korlátlanok, tehát feltétlenül döntő előnyben van a játékoskal szemben.

Ennek a lélektani tényezőnek alapján a banknak hasznai feltétlenül óriásiak, noha még megközelíthetően sem mondhatja senki, hogy mekkorák.

Hiszen tudjuk, hogy a legtöbb látogató veszteséggel utazik el Monte Carloból. Vannak talán józan turisták, akik a "fun" kedvéért megpróbálnak nyerni valamit és azután, mint akik jól végeztek dolgukat, elutaznak annak rendje és módja szerint. A legtöbb azonban nem így eszelecszik, hanem veszít, veszít, és egyszer csak abban hagyja a játékot, elutazik. A nyereség pedig a banknál marad.

Ezek azok a hatalmas hasznok, amelyekre Lajos herceg rettenetesen kíváncsi. És két hatalmas segítőtársa is akadt. Az egyik Zaharoff, a világhírű görög származású nagy üzletember, míg a másik Gregory Vagliano, az ugyancsak görög származású hazzardör.

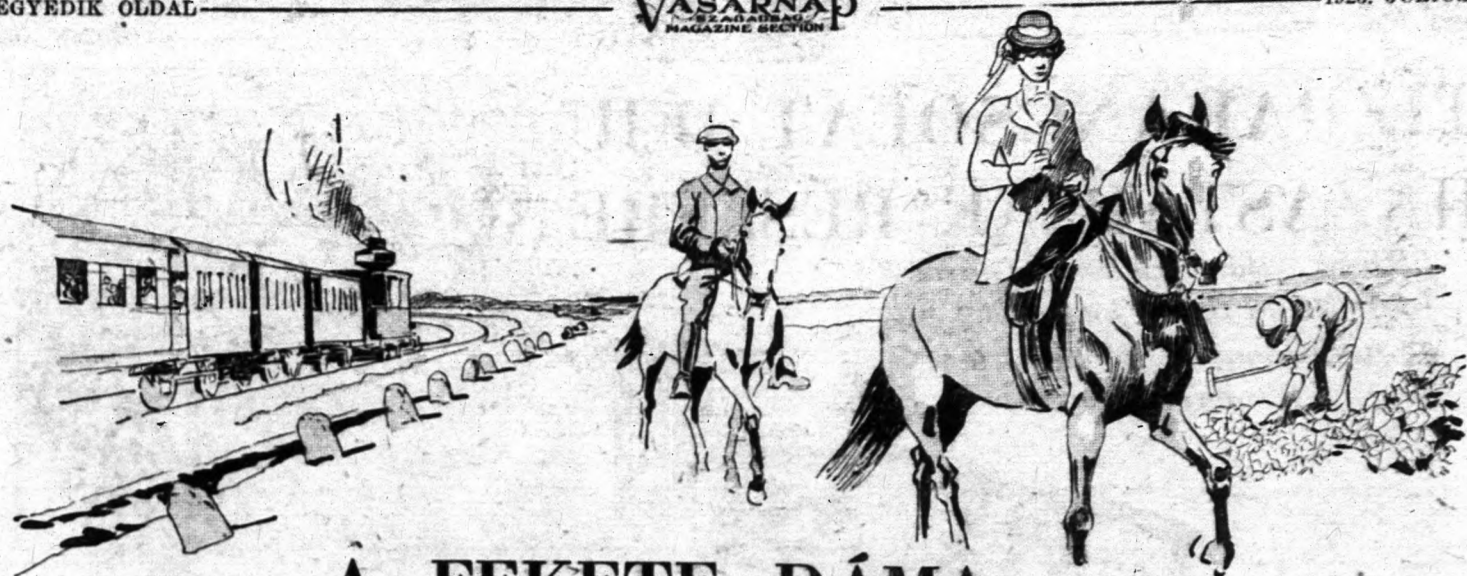
Még csak nem is olyan nagyon régen az a hír járta, hogy a játékbank bukófélben van. Azt emlegették, hogy Sir Basil Zaharoff sietett a megmentésére tízmillió frank készpénzzel. Nagyon ostoba beszéd volt ez. A tényállás az, hogy a bank szilárdabban áll, mint valaha állott és hogy Zaharoff volt az, ki Blanc részvényeit hetvenmillió frankért megvásárolta.

A háború két esztendeje alatt a bank forgalma körülbelül felére esökkent le. Ez tény. Azonban az is tény, hogy azóta a forgalom soha el nem képzelt mértékben megszokozódott. Mintha csak az egész világot elfogta volna a játék és a hirtelen meggazdagodás örülete.

Annyi tény, hogy a bank hasznai óriásiak. Az is tény, hogy ezeket a hasznokat pontosan ki nem juttatták.

Azonban Zaharoff és társai sokkalta ravaszabb fiúk. Egészen nyugodtak lehetünk, hogy rá fognak jönni a bibire és meg fogják találni a maguk kisdud számításait.

A FEKETE DÁMA

A "Vasárnap" számára, írta: Zsoldos László

VASADY BERTÁT meglehetősen rutnak teremtette az Isten, de a csuf leánynak igen jó alakja volt, azonkívül pompás céllövő és kitűnő lovas hírében állott. Ősztől tavaszig, amíg budapesti palotájukban laktak, minden reggel kinn esatangolt szép fekete paripáján, azokon a részben még kiépítetlen széles körutakon, a melyek a jövő fejlődés kinyújtott karjaként ölelik át a fővárost. A környékei helyierdekű villamosok törzsutazó közönsége akár hányszor láthatta a cigányos képű rut fekete leányt, amint egyetlen kísérőjével, a peckesen mögötte lovagló lovászfival, fátyolos kis fekete keménykalapjában, fekete lovaglóruháiban emélt tekintettel léptetett a kavicsmorszával lehangerezett uton.

— Ott jön a fekete lovas.
Vagy:
— Né, a multkor fekete dáma! — hallatszott egyik-másik ajkáról a zsufolt vicinálisokon, amelyekről majdnem mindig szállt feje egy pár hol irigykedő, hol fitymáló, vagy epés pillantás.

— Csuf egy perszóna, — dühnyögte az egyik.
— Tudja-e szomszéd, mibe kerül ebben a drága időben a lótarítás? Hm, megérhetnének belőle.
— Némelyik szépségnek még a lovának is jobb dolga van, mint más becsületes embernek, — kontrázott esetleg egy harmadik. Hát hol itt az igazság?

Szegény kis Vasady Berta, ha hallotta volna, ha hallja ezeket a megjegyzéseket, talán könnyen meg tudott felelni rájuk. Meglehet, hogy mindjárt úgy adta volna meg a választ az epedőknek:
— Bizony, kedves ur, vagy asszony, de még a gazdájánál is különb sora van ám némelyik lónak! Mit szól már ehhez, hogy hol itt az igazság?

A dúsgazdag Bertának ugyanis a szerelem körül volt roppant nagy keserősége. Körülbelül másfél esztendővel ezelőtt alaposan belészeregett egy daliás fiatal huszárnagyba, aki azonban már házasságban volt s eszéigába sem jutott, hogy ügyet vessen a lányra. Meg volt neki a maga szép, fiatal felesége, két gyönyörű kis gyermek haneurozta körül a szerelmüket és Berta, akinek minderről ugyszólván már ismeretségük első perceiben pontos értesülései voltak, reménytelen kétségbeeséssel látta, hogy érzelmeivel mily kegyetlen zsákutcába tévedt. Itt nem lehet tovább jutni, itt megszakad minden, innét jőzan észszei csak vissza lehet fordulni és el messzire

futni még a tájékaról is ennek a képtelen szerelemnek.

Csak hogy éppen ez az egy volt az, amit nem bírt megtenni. Valami pokoli ígéret nyílgözte le, amelynek ördögös erején a legjobb szándéka is megtört. Százszor elhatározta, hogy lemond Kapronezay őrnagyról, kiveri a fejéből az egész bolondságot és nem gondol többet a déleceg tisztre, akinek még csak értésére sem

merte adni, hogy mennyire szereti, — de a hydrafejű emésztő vágy mindazon által újabb erővel új életre kapott benne, mint valami mindig vadabbul fellobbanó pokoli láng, melyet nem olt hat el földi hatalom. Nem tudott lemondani, nem birt parancsolni magának és nyáron hasztalan tett nagy utazást a szüleivel, mégis bármerre járt, bármit látott, vagy bárkivel beszélt, folyton, örökké csak egy gondolata volt: Béla. Ez volt tudniillik minden eredmény, amelyet szerelemében elért: gondolatban keresztnevével nevezhette az őrnagyot.

Mint ahogy a szenvedélyes dohányos nem tud meglenni a megszokott cigarettá nélkül, ahogy a megrögzött alkoholista hiába küzd maga ellen, hogy ne igyék, a végén minden áldott nap leissza magát, vagy a tiltott kábítószerek élvezője rettentő szenvedést érez magában, ha nem juthat hozzá a maga kokain, morfium vagy ópium adagjához: épp úgy a szerelmes Vasady lány is önkínzó fakír gyánant gyötörte, martha folyton-folyvást magamagát az ő ki nem elégíthető áldatlan epedésének kínosan édes gondolatával. — Szinte félt volna szemtől-szembe találkozni azzal az emberrel, hanem azért, aki ugyis érzi a vesztét, idővel végre lemondott még a kísérletéről is a felesleges és folytonos reggeli lovaglások is csak arra valók voltak, hogy ilyenkor érezvén magát leginkább egyedül, annál zavartalanabban vehesse bele magát az elérhetetlen boldogság esábitó mámorába: Hátha!... És itt jönne szembe lovon, mosolyogva szalutálna s melléje farolva, megvallaná neki: Berta, szeretlek! És hirtelen belevágnák lóvaikba a sarkantyut és elkezdenének szél-

sebesen vágatni egymás oldalán, el ebből az ostoba környezetből a szerelem és boldogság mesebeli berkeibe.

Kapronezay őrnagy egy idő óta más sohasem szokott kilovagolni. Mintaszerű férj és családapa volt és minden szabad idejét az otthonában töltötte övéi között. Társaságban is csak a feleségével szokott megfordulni s a szép asszony akkor is vele volt, mikor Bertával megismerkedtek.

Egyszer, kora tavasszal mégis észre jutott, hogy vasárnap reggelre fűhnyergeltesse a pejkóját. A levegő még csipős volt, de biztosan süttött a nap és minden sugara azt rezgette szíjjel a levegőben, hogy a hosszú tél után végre tavasz van, itt a tavasz. Éppen a külső Kerepesi-uton nyargalt a pejkó, amikor más messziről látja, hogy fekete lovon egy hölgy jön vele szemközt. Lovászgyerek kíséri. Az őrnagy nem ismert rá mindjárt Bertára, hiszen már rég nem látta s különben is az ő szemében csak futó ismeretség volt az egész, a cigányos képű fekete lány azonban első pillanatra megérezte, hogy kivel fog találkozni szemtől-szembe néhány pere múlva. Feszés szabású fekete kabátkája alatt hirtelen heves szivdobogást érzett, ahogy ösztönszerűleg is meglassítván a paripa járását, esillogó szemmel merőn előre nézett. Ha lassabban megy, tovább láthatja, hisz olyan nagyszerű, oly földöntul való most ez a nem keresett, váratlan találkozás.

A férfi, amint közelebb érték egymáshoz, szintén megismerte s illő távolságról könnyedén szalutálván a lánynak, amikor odaért hozzá, melléje farolt a pejkóval.

— Jó reggelt. Hogy van? Rég nem találkoztunk.
Berta viszonzta az üdvözlést s néhány pillanatig nem felelt a kérdésekre. Aztán rátekinthet az őrnagyra s mialatt szegény csuf arcán megjelent valami sötétes pír, elfogult hangon szólt:

— Téved, Kapronezay. Mi azóta már sokszor találkoztunk!

— Mink? — szólt közbe meglepődve emez, amint oldalán léptetett a lovon.

— Mink bizony, Kapronezay, — folytatta esőndesen, mint ahogy gyónni szoktak, a leány. Csak hogy maga persze nem szokott ott lenni ezeken a találkozásokon.

Az őrnagy rásandított:
— Spiritisza ez a éány? Vajjon.

Ujra feje sunityott. Berta most már szinte bíborvörös arccal ringott mellette a női nyeregben és firkészőn szögezte rá a szemét.

— Csak nem valami vallomás akar ez lenni? — ütödlött mostan először a férfi agyához a szokatlan gondolat.

— Tyhü, az áldó!... S a következő pillanatban már halkán nevetett:

— Szélszokzon csak szelemeket szokás idézni. E szerint maga a kalmasint nem számít már az élők közé. Ugyebár?

A leány lehajtotta a fejét és nem felelt semmit. A daliás tiszt, aki kezdte nem jól érezni magát ebben a páros lovaglásban, féloldalt hajolva, hideg udvariassággal szalutált, hogy:

— Pardon, odahaza teritene a reggelhez! — és sarkantyuba kapván a pejkót, elvágtatott.

— Nini, — mutatott ki egy utas az épp arra robogó helyierdekű villamosról, — a fekete dámanak huszár állt a házhöz, hahaha!

— De elpászolta! — vélekedett a másik utas és továbbrobogtak a villamoson, amelyen a következő percben egyszerre csak majd kitértek az ablakok, úgy odátódult a siko tozó lármába csapó utazóközönség.

Mert a fekete dáma most hirtelen visszafordult, utána vágatott egy ugránsnyit a huszárnak és piciny bulldog revolvert rántva elő, hátulról váratlanul belelőtt a nyakszirtjébe, pompás céllövő volt és Kapronezay őrnagy hang nélkül holtan fordult le a pejkóról. Lába beleakadt a kengyelbe s a dörrengéstől megszodult paripa ugyszólta vágatva magával. De már akkor a második lövés is eldördült és ahogy a hamar melléje ugrató lovászyerek oldal elkapta a karjával, Vasady Berta szájából már bugyborékban szökkent ki a vér. És már csak alig birt annyit hörögni, hogy:
— Együtt... mi ketten!...

Éppen a Külső Kerepesi-uton nyargalt a pejkó, amikor más messziről látja, hogy fekete lovon egy hölgy jön vele szemközt.

— és piciny bulldog revolvert rántva elő, belelőtt a nyakszirtjébe.

TIZ
HÁZ
Hír
tár
a

LEONAR
L van em
zasoknak va
hat év óta
esaládügyi
békéltetés
házaspart
Olyan sulv
váltást, háza
guk után.
tengerének
rúd jótanács
natkozón.
Leonard
ember. Ó a
kódó Legal
esős. Ez az
kult abból
emberek ügy
vigye ügyes
jesen vagy
telének, díj
nekik.
Olyan for
new yorki
egyetlen na
meg McGee
évi jelentés
cadik ügyes
egyéb súlyos
"A házass
tézmény a
az én szüle
élnék boldog
vérem és fit
denkinek ha
felelősség d
sze csak akk
Leonard
"Ha be
igyekezzék
kell rápazár
lelküknek kell
a feleség j
és Kapronezay őrnagy
hang nélkül holtan for
dult le a pejkóról. Lába
beleakadt a kengyelbe s a
dörrengéstől megszodult pa
ripa ugyszólta vágatva
magával. De már akkor a
második lövés is eldördült
és ahogy a hamar melléje
ugrató lovászyerek oldal
elkapta a karjával, Vasady
Berta szájából már bugybo
rékban szökkent ki a vér.
És már csak alig birt anny
it hörögni, hogy:
— Együtt... mi ket
ten!...

TIZPARANCSOLAT IFJU HÁZASTÁRSÁK RÉSZÉRE

Hires válási szakértő, házastársbékítő tiz-tiz jótanácsot ad az ujdonsült férjnek meg menyecskének

"A férfiak szeretik a bankbetétet, kell is, hogy legyen a bankban pénzük, mondja McGee. Különösen azt szeretik, ha a feleségük takarékosan a lehető legnagyobb bankbetét szaporítását."

"Vannak asszonyok, akik pazarlók. Jaj az olyan férjnek, akinek keserves keresményét, az asszony könnyelműen elszórja haszontalan dolgokra."

"Vannak asszonyok, akik nem igyekeznek tisztán, csinosan tartani otthonukat. Amikor a férj fáradtan hazatér a munkából, csillapítón, üdítőn hat rá a lakásban talált rend, tisztaság, míg a rendtelenség felingerli."

"Joggal pattan fel a férj, ha nehézségek munkájából hazatérve, nem találja a vacsorát az asztalon, vagy legalább a tűzhelyen, ha kellő összeget adott háztartási célokra."

"Az asszony lehetőleg ne esavargogjon sokat. A férj természetesen féltékeny, ne lobbantsa lángra egy asszony se a féltékenységet oktalán kimaradásával, egész napra való "shop-polással," ismerőslátogatással. Még azt se tegye az asszony, hogy tulsokot járjon anyjához."

"Családi bajait se a férj, se a feleség ne panaszozza el senkinek. Egymás közt intézenek el minden bajos dolgot. A szomszédoknak nem kell tudni arról, ami a házastársak közt történik. Tanácsot ne kérjünk senkitől családi dolgokra vonatkozólag. Ne engedjünk a családi dolgokba külső egyént beavatkozni."

"Ne feledjék a nők, hogy a férfiak csak nagy gyerekek, akiknek kedvükben kell járni. Sokkal többre megy velük az asszony diplomáciával, ügyességgel, mint makrancossággal, kellemetlenkedéssel."

Ezeket a jótanácsokat McGee különösen a bevándoroltaknak adja. Az ő irodáját főként bevándorolt keresik fel. Igen sok bevándorolt otthon összeomlásának következménye a fent elsorolt jótanácsok be nem tartása."

Az amerikai-magyar otthonok közt is találunk sok-sok boldogtalant. Vizsgáljuk csak az általunk ismert otthonok boldogtalanságának okát és megtaláljuk a Mr. McGee által felhozott okok közt. Szívelje meg

LEONARD MCGEE agglégény, de azért aligha van ember, aki illetékesebb volna az új házásoknak való tanácsadásra, mint ő. McGee tizenhat év óta bajlódik a new yorki rendőrbíróságnak családjogi osztályán gyűlölködő házaspároknak békéltetésével. Csak a múlt évben 30.000 ilyen házaspárt igyekezett békés együttélésre bírni. Olyan súlyos esetek voltak a kezén ezrével, amik válást, házasságsemmisítést vonhattak volna maguk után. Csoda-e, ha McGee ismeri a házásélet tengerének minden szirtjét, minden zátonyát és tud jótanácsot adni ezeknek az elkerülésére vonatkozóan.

Leonard McGee még nem öreg ember. Ő a New York városában működő Legal Aid Society főjogtanácsosa. Ez az egyesület még 1876-ban alakult abból a célból, hogy a szegény emberek ügyvédje legyen, bíróság elé vigye ügyes-bajos dolgaikat s ha teljesen vagyontalanok s fizetésre képtelenek, díjtalanul tegye meg ezt nekik.

Olyan forgalma van az egyesület new yorki irodájának, hogy néha egyetlen napon 300 ember fordul meg McGee előtt. Amint az egyesület évi jelentése mutatja, minden nyolcadik ügyes-bajos dolog válóper vagy egyéb súlyos családi eset.

"A házasság a legnagyszerűbb intézmény a világon, mondja McGee, az én szüleim hatvannyole év óta élnek boldog házáséletet. Nyolc nővérem és fivérem nagy része is házas már. Mindenkinek házasodnia kellene. A házasság a sok felelősség dacára is jobb mint az egyedüllét. Persze csak akkor jobb, ha..."

Leonard McGee tudja a föltételeket. "Ha boldog házáséletet óhajt a férj, akkor igyekezzék feleségét megelégedetté tenni. Nem kell rápazarolnia mindenét, amiye van, csak nagylelkűnek kell lennie a férjnek, biztosítania kell a feleség részére mindent a tehetségéhez képest. A feleség joggal várja, hogy a férj minél nagyobb kényelmet, minél nagyobb jólétet biztosítson neki. Az asszonynak belátónak kell lenni, ha a férj a legnagyobb igyekezete dacára sem tud boldogulni, de nem tűrheti a lustaságot."

"A férjnek jó kedvvel kell hazatérni. Semmi sem bosszantja jobban a feleséget, mint az, ha az ura dul-ful, vagy hallgat, busul, lóg az orra. Hogyan fogadja az ilyen embert nótás kedvvel, kacagó öléssel."

"Sok férj meggondolatlan. Az asszonyok nagyrésze ideges, de azért nem panaszkodik, ha nincs alapos oka rá. A férjnek meg kell gondolnia, hogy hova dobja a szivarhamut. A szőnyegre semmiestre sem. A feleség nem azért kopatja a kőrmét a takarítással, hogy férjem uram istállóvá tegye a lakást, mihelyt hazaér."

"A belátásra, meggondolásra mindig szükség van a házáséletben, de különösen a mézes hetek után. Az ujdonsült férj ne higgye, hogy pár hét alatt meggyőzte az asszonyt a szeretetéről, annak továbbra is tanujelét kell adnia. Az asszonykát nem szabad elhanyagolni. Ha nem tördök vele a férj, sirját ássa házáséletének."

"Nem szabad kákán csomót keresnie, felesége szemében a szálkát is, a magáiban meg a gerendát se látnia, kötekedőnek, szekátnak lennie. Hogyan képzelhet el boldogságot az ilyen férj."

"Az új párok rendszerint, egyikük vagy másikuk szülei közelében telepesznek le. Evvel igen gyakran nagy hibát követnek el: Sok házasságnak vetett már véget az após vagy az anyós jószándéku tanácsa. Az anyósok rendszerint azok, akik jogot formálnak maguknak arra, hogy bele-

szónak nem szabad elhanyagolni. Ha nem tördök vele a férj, sirját ássa házáséletének."

TIZPARANCSOLAT

FELESÉG RÉSZÉRE.

Ne légy pazarló! Férjed nem azért dolgozik rogyásig, hogy haszontalan dolgokra költsd keresményét.
Tartsd tisztán az otthonodat!
Csak a férjedtől várhatóan magadnak! Bizd a férjedre a gyerekek fogyciomben tartását!
Ne szaladgálj folyton a mamához!
Ne kösd a szomszédos asszony orrára családi bajaidat, még a külső családtagokat se avasd családi dolgaikba.
Ne ócsárolj a férjedet! Van annak magában való esze!
Mosolyogj! Légy figyelmes, ha közömbös vagy, férjed hamar kicsorúhat. Légy ügyes, nőles, csakka!

FÉRJ RÉSZÉRE.

Légy gavalér, ahogy csakényed engedni!
Ne avatkozz bele a hárszetébe.
Légy mindig vidám, ha nehéz is!
Légy belátással!
Údvarolj feleségednek, legyetek sweet-heartok!
Ne dorgáld az asszonyt!
A szülei háttól távol rakj fészket!
Ne tarts burdost!
Igyeksz tisztán és jól öltözött lenni!
Szerezd gyermekedeket!

avatkozzanak a fiatalok házáséletébe. Legjobb a fiatal házastársakat magukra hagyni, el tudják ők intézni a dolgukat."

"Helytelen dolog az is, hogy az ifju házastársak burdost fogadnak. Kell ugyan a segítség a házbérfizetéshez, de azt nem burdos utján kell biztosítani. Az a körülmény, hogy egy idegen fiatalember vagy leány van a házban, előbb utóbb féltékenységre kergeti vagy a feleséget vagy a férjet. A férjnek nem szabad felednie, hogy a felesége emberi lény s hatással lehet rá a burdos befolyása, éppen azért legjobb, ha nem teszi ki ennek a befolyásnak."

"Igy vagyunk a nőburdossal is. A férj is emberi lény s hatással van rá a "másik nő", ha fiatal és kedves. Bármilyen jó barátnője is a feleségnek, bármilyen közeli rokona is a feleségnek, nem jó annak az ifju házaspárok otthonában élni."

"Még a házhoz járó jó barátok is bajt okoznak igen gyakran. A férj ne hanyagolja el magát. Legyen lehetőleg mindig tisztá, mindig jól öltözött, mert bizony a házbarát, aki tisztá, fess, elegáns, kívánatosabbnak látszik nálánál."

"Szeressék gyermekeiket a férjek. Az asszonyt semmi sem ingerli jobban, mintha azt látja, hogy a gyermekek iránt közönyös a férj, nem szereti őket, üti-verj őket, vagy legalább is görbe szemmel néz rájuk."

McGee beismeri, hogy a nőknek is meg van a maguk sok hibája. A legnagyobb talán a pazarlás.

minden férj és minden feleség McGee jótanácsait, kövesse azokat s akkor nem ismeri meg a divorce court intézményét. Ilyen feliratokat kellene elhelyezni az otthonokban:

"Szegénység ha bekerül, A szerelem elrepül"
"Hirtelen nővülés, Gyakran nagy fel-sülés."
"Jobb ha a férj mézes-mázos, Mintha mindig szid és átkoz."
"Ki az urát szereti, Jó ebédet főz neki"
"Ha a szájba megy a kanál, Szív és gyomor össze-talál"
"Szomszédasszony elmehet, Itt trécselni nem lehet."

A BÜDI BOSZORKÁNY

A "Vasárnap" számára,
irta: Somlay Károly

1. CSUNYA szürkészegyű felhő meszkesedik a mezitelen májusi égre.

A virágzó ákácok lombjairól fehér szirmokat sodor le a szél. A pelyhecskék úgy röpködnek a vályog-házikók fölött, mintha pillék volnának.

— Belefujt a markába az Erzsa, éghőboru lesz. Csak jégesőt ne hozzon megint a falura, — mondta egy haresapofájú, zömök magyar, mikor a pitar alul fölpillantott a borús égre.

— Pedig csak éppen a mult vasárnapon követett eklézsiát, aztán ihol ni, most megint rosszban fő a feje. Mikor leteritette a lévita fekete posztóval a szent egyház előtt, bevalotta, hogy ő törte ki a Pál Istók tehenének a lábát is, — felelte a felesége, aki eszékéket hajszolt tyukborító alá az udvarban.

— Az őrzse törte vóna ki a tehén lábát?

— Legyet fogott a tehenen, osztán kitörte a légy lábát, osztán kitörött a tehén lába is. Az Erzsa kontraktust tett az ördöggel, hát mindegyre van hatalma.

— Az Isten akárhová tegye a dógát, kár érte, mert szép fejérnép.

— Kirugós vót ő már az ura életében is. Már akkor is kijárogatott az Ábrishó a birkakarámba. Most meg az ördöggel lépett szövetségbe; tegnapelőtt éceka is hotszénből fehérköpönyeges sivaliszérkatonát csinált. Tizenhárom katona istorászált kakaskukorékolásig az udvarán, a sövénykerítés mellett.

— Fene a dógát! Hájszen tudom én, hogy nem muskotályból csinálták, de ilyen istentelenségre mégsem köllött vóna adni a fejét. Szép, fehérképu menyecske.

— Azért tudta elbűvölni a szegény Ábris szive-lelkevilágát is. Az Erzsa miatt lett az Ábrishól bujkáló haramia.

— Azért hajította el a esöngödi szüzuglyából a hat üszöt, hogy vehessen a szeretőjének fülgyöngyöt a szántói görögnél. Bizony én is od'adnám az üdvösségemet, ha az Erzsa kéksírágos cseréptányérjából ehettek derelyét.

— Eszefordult vén bolond kend is, — csattant fel a mezitlábás vénasszony és a kutyaéhoz dobta a seprőt, aztán bement a konyhába.

2.

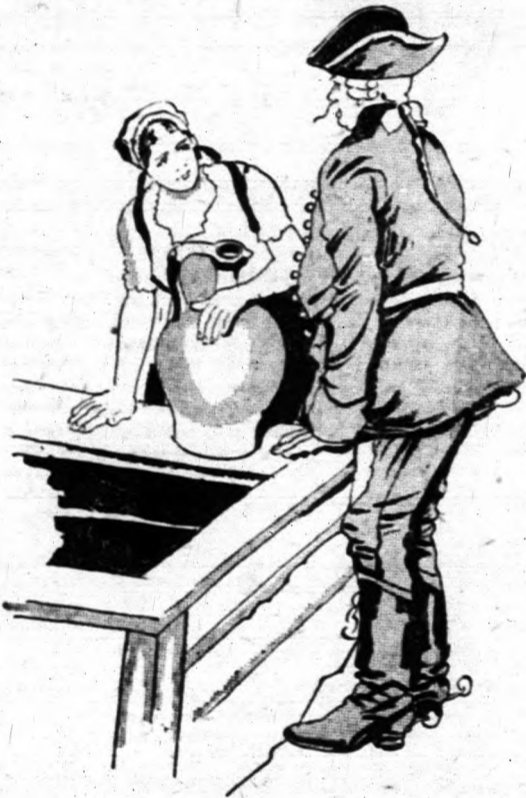
A szép kovácsné, az özvegy Balog Vincéné, a büdi boszorkány!... Kassától le Gesztelyig az egész Hernádmelléken nem volt olyan fehérkaru menyecske, mint Bűdön az Erzsa.

Eppen virágjában, levelében volt, talán huszonöt éves lehetett, mikor te-

kintetes Gadnay Gellért táblabíró ur meglátta őt a kútnál.

— Vennék neked, Erzsa, meggy-szinü szoknyára való bársonykelmét, ha megölelhetnélek, — mondta neki Gellért ur nyájasan.

— Az esze jaz oka! Tavaszamult agzlegény már az ur, kása dukál már kelmednek, nem mézes mogyoró meg esők. Aztán az orra is forrásban van már a sok bortul. Piha! — felelte a fehérkaru kovácsné.

"Vennék neked Erzsa meggy-szinü szoknyára való bársonykelmét, ha megölelhetnélek"

"...hirtelen nagy világosság támadt és egy fátolba burkolt nő libegett előtte..."

— Ejnye, az apád lelkit, de reszelős a nyelved! Pedig nem bánád meg, ha szives Jennél hozzám.

— Veszi a szót az ur hiába.

— Persze az Ábris! A futóbetyár, annak a boeskoru nyomadékat lehet látni minden kishajnalban az ablakod alatt... Kopogós menyecske vagy te Erzsa... Vigyázz, vigyázz magadra! A szomszédok a minap este meglesték, hogy a konyhádön sül

fő minden a kocikodon, pedig nem is látni a tüzet. Aszongyák, hogy boszorkány vagy.

— Azt a kocikot még a boldogult uram csinálta vasból meg bágyogbul és a tűz belül ég benne... Hogy boszorkány vagyok? Hát aztán!

— Vigyázz Erzsa, mert ha hire futamodik az ördögösségednek, törvényt lát fölötted a vármegye. Mág-lára kerülés! De ha ráhajtod fejcskédet az én dolmányomra, niesen olyan uriszék a vármegyében, amelyik rád teszi a kezét. Ne felejtse el, hogy én táblabíró vagyok.

— Ha százszor táblabíró is az ur, még akkor is csak azt mondom, hogy ebagyarának köll az ur, nem nekem, — mondta Balogné elkomolyodva és besurrant a rácsokapun.

Ottthon a kisházban aztán kibontotta a réklíjét és belekötött a mellébe, hogy a szerelmes vénember igézésétől meneküljön.

3.

Az öreg földesasszony, tekintetes Kérésy Barnáné, súlyos betegen fekszik a nyoszolyán.

Az orvos kora reggel megírta a recipét; Kálmán urfi pedig nyeregbe ült, hogy meghozza az orvossgót Kassáról a mamának.

Tizenhétmarkos szattyánpej paripára ült, a Sármanyra.

— Ezen a nagyszál levon megfordulhatsz öcsém alkonyatig Kassáról. Innét Kérésről Kassára az országut-ra három óra, vissza is három óra. Estére hát beveheti a mamád a medcinát, — mondta az orvos.

— A lovat a lábáról fejk, urambátyám és a Sármanynek nem köll sarkantyú. Napszentületre itthon lesz az orvossgággal — felelte Kálmán urfi, aztán megrántotta a kantárt.

A réteken aranyzinü levegő rezgett. A Hernád füzesei fölött vadkacsák csapódtak le. A legelőkön esordák kóboroltak.

A Sármany vigan rágta a zablyát. Hátrassnyitotta a füleit, megnyújtotta a derekát és szinte nyelte a fehéredő országutat.

Delet harangoztak Kassán az Orbán-toronyban, mikor Kérésy Kálmán tarsolyába dugta az orvossgós üveget a Szentlélek-patika előtt. A Fekete Sasban éppen csak egy tányér levest evett, aztán megint föugrott a Sármanyra, hogy idejében hazajérjen Kérésre.

Négy órára járt az idő, mikor az a kis baj történt vele, hogy a ló lesántult a mellő ballábara. Leesett róla a patkó.

— Egy futamodás ide Gibárt, ott majd veretünk patkót hamarosan, — gondolta az urfi.

— Addig egy tapódat sem mégy tovább, míg be nem jössz hozzánk az ángyodnak kezét esokolni. Egy ötvedre: hordócskát ütöttem ma délután csapra és rottyog már a bográsban a rövid lére hagyott gulyás hus is. Estére ott lesznek nálam a szomszédjaim visztezni és ostáblázn. Egy ital borra te is bejöhetsz.

— A mamám beteg, Tamás bátyám.

— Eh, félóra ide vagy oda. Be kell jönnöd, — mokaeszkodott a duplatokájú földesur és Kálmánt karonfogva, becipelte a kuriába.

A Fiasztyuk már széjjelszalajtott a csirkéit az égen, mikor végre megitták a Szent János áldását.

— Be vagyok rugva, Tamás bátyám. Gőzös a fejem, — dadogta a fiatal Kérésy.

— Nem baj öcsém, a lovad józan. Akár alhatol is a nyeregben. De ha a Pere és Bűd között levő kalanesi gyepszakadékra érsz, ott nyissad am'ki a szemedet, nehogy a Sármany esudafüre lépjen, mert akkor a lidércek büvkörébe fogtok jutni és nem tudtok hazatalálni, — tanácsolta az öregur.

Az utbaeső falu Bűd volt, ez után következik Pere; Perétől már csak egy iramodásnyira van Kérés.

Minden házikó sötét volt már Bűdön, csak a szép özvegyasszony ablakáról sápadozott világosság a méléző nyárfák alá. Kálmán urfi véletlenül rápillantott a fehér vászonnal fődött ablakra. Ki is esordult a nyál a szájaszélén. Ott fészülködött a fehérkaru Erzsa a tükör előtt... Csak az árnyékát lehetett látni; azonban ez is elég volt, hogy a borbózs fiatalur megállítsa a paripát. De hirtelen észbe jutott az édesanyja, térdével kissé megdőfte hát a lovat, aztán tovább, tovább...

Mikor kiért a faluból, annyira elnyomta a bor és az álom, hogy alig tudta magát a nyeregben tartani.

A paripa csak poroszkált esendesen. Ismerhette a járást, mert az ut mellett levő fészületnél szépen befordult a kalanesi szakadékra.

Hogy rálépett-e a babonás erejű esudafüre, az nem tűnik ki a periratokból. Kálmán urfi csak annyit valott az uriszék előtt, hogy mikor a gidres-gördős, patakos, bozótos ligetbe értek, hirtelen nagy világosság támadt és egy fátolba burkolt, gránátdiadamos nő libegett előtte. Integgett, esőkra kinálta ajkait és ölére görbítette fehér karjait.

— Ah, a büdi boszorkány, az Erzsa, — motyogta Kálmán urfi, aztán elvesztette az öntudatát. Le is esett a nyeregből, de a ballába a kantárszárban akadt.

— Hogy meddig és merre eipe'te a Sármany a lovat, azt nem árulják el a molytete irományok. Másnap, hajnalpirkadaskor találták meg minfkettejüket a kérés határban a szénagyújtók.

Bizony sirdalmas állapotban volt az urfi. A ruhája csupa rongy és por az arca, keze, lába, melle csupa seb és vér. Kamillateával mosták tisztára a testét, de a szemét nem nyitotta ki.

Erzsát két nap mulva uriszék elé állították, melynek Gadnay Gellért táblabíró volt a prezidense.

Az igazsgós és böles urak kimondták, hogy Kérésy Kálmánt bizonyos szépasszony árnyképe rontotta meg a kalanesi szakadékon és hogy az árnyék nem lehetett másé, mint a büdi boszorkányé, akit máglyahalálra ítélték.

Letették ruháit és mezitelenül kötötték a karóhoz.

Ne

Ké...
kat?
népszere
adják
— Hogy
nóta ne
Mit lehet
keresni?

AZ ártat
magát az
minden sz
vonul előt
slágerét h
az ártatlan
van neki z
neki a gra
megy, a ze
za. Az árt
nagyon ör
ott halja
más a ham
mikor azt
ja, vagy h
rázza és
fürdik a m
roknak öze

Gondol
hogy kik az
nótákat gy
nótákat me
nótákat elj
zenészekhez
szerűségén
talán, gond
hogy mi a
dal népszere
dajja, hogy
megy? Hog
eladja és k
nek a nehe

Ha az árt
zik, akkor
érdemi. Va
jelzőt érde
fejezze, ho
nyire kívü
ben az Egy
is különöse
dalúletnek

Azoknak
közé tartoz
ge, az óriás
ilyenekből
den lerajzol
próbálunk
a népszere

Van egy
Yorkban, U
Alley. Még
kik között
aki nem jár
nem tudja
miről nevé

Megmondj
ez a dalúle
a hátere a
nek a sláger

Van itt leg
emelete zsú
den irodába
nak. Minden
irókkal, műz
kel, színesz
fő, forr a n
ki, akinek v
bálja eladni
lyezni". Ez
egy nótát el

Kétféle em
lyezéssel fog
professzionat
a külső ember
szetesen a be
helyezik el.
kevesebbet. G
meg van róla
— sláger les
adás még egy
hogy egy nót
közönség lelk

Nézzük me
professzionát

Megesinál
kiadóhoz, ak
tekintettel ar
ber, akinek a
lán nem nézi
mint egy küls
nátus házisse
wing account
amit azonban
letve a szerz
később levon
je'ent a házi
A kiadó, m
ismerős vand

New York "jazz" negyedében

Kik csinálják a népszerű nótákat? — Hogyan csinálják a népszerű nótákat? — Hogyan adják el a népszerű nótákat? — Hogyan itélik meg, hogy egy nóta népszerű-e, vagy sem? — Mit lehet egy népszerű nótával keresni? — A jazz zene kiadás kiútságból.

Az ártatlan néző beül a vaudeville ház földszintjére és átengedi magát az élvezeteknek. Majdnem minden szám, ami hosszú sorban felvonnul előtte a színpadon, egy csomó slágert használ. Slágerokat, amiket az ártatlan néző amúgy is ismer, meg van neki zongora-kotában, meg van neki a gramofonon is és akárhová megy, a zenekar ezt a slágert nyuza. Az ártatlan néző azonban mégis nagyon örül neki, hogy kedvenceit ott hallja a színházban — valahogy más a hangulata mindjárt a nótának, mikor azt a vaudeville színész előadja, vagy ha odahaza Myrtle zongorázza és éneklő. Az ártatlan néző furdik a népszerű nótáknak, a slágeroknak önzében.

Gondol-e az ártatlan néző arra, hogy kik azok, akik ezeket a népszerű nótákat gyártják, kik azok, akik a nótákat megveszik, kik azok, akik a nótákat eljuttatják a színészekhez, a zenészekhez — kik azok, akik népszerűségnek útját kimpiták? Egyáltalán, gondol-e az ártatlan néző arra, hogy mi a módja annak, hogy egy dal népszerű legyen? Avagy azt gondolja, hogy ez csak úgy magától megy? Hogy az ember ír egy dalt, eladja és kész? Jön a dicsőség és jönnek a nehéz ezresek?

Ha az ártatlan néző így gondolkozik, akkor még az ártatlan jelzöt se érdemi. Valami sokkal súlyosabb jelzöt érdemel meg. Jelzöt, ami kifejezze, hogy az ártatlan néző mennyire kívül áll mindenen, amit ezekben az Egyesült Államokban, annak is különösen a new yorki körzetben, dalúletnek neveznek.

Azoknak a számba, akik a naivak közé tartoznak — és a nagy többsége az óriási többsége a közönségnek ilyenekből áll — megpróbáljuk röviden lerajzolni a dalúletet — megpróbálunk rávilágítani az üzletnek, a népszerűségnek a kulisszatitkaira.

Van egy kis, sötét zsákutca New Yorkban. Ugy hívják, hogy Tin-Pan-Alley. Még a bennszülött new yorkiak között is akad egy egész csomó, aki nem járt itt, vagy, ha járt is, nem tudja, hogy ez a kutyaszorító miről nevezetes.

Megmondjuk. Ez a kutyaszorító; ez a dalúlet. Ez a kutyaszorító, ez a hátere a slágereknek. Itt készülnek a slágerok.

Van itt egy nagy üzlet. Minden emelete zsufolva van irodákkal. Minden irodában zeneműkiadók tanyáznak. Minden iroda tele van szövegírókkal, muzikusokkal, komponistákkal, színészekkel és ügynökökkel. Itt fő, forr a nótáuzlet. Idejön mindenki, akinek van egy nótája, itt próbálja eladni — itt próbálja "elhelyezni". Ez az egyetlen hely, ahol egy nótát el lehet helyezni.

Kétféle ember van, aki nótáelhelyezéssel foglalkozik. Az egyik a professzionátus nótagyáros, a másik a külső ember. A legtöbb nótát természetesen a bennfentesek, a "profik" helyezik el. A külső emberek sokkal kevesebbet. Csak akkor, ha a kiadó meg van róla győződve szentül, hogy — sláger lesz a nótából. Mert az eladás még egyáltalán nem jelenti azt, hogy egy nóta sikerülni fog, hogy a közönség lelkesedni fog érte.

Nézzük meg, hogyan dolgozik egy professzionátus nótagyáros.

Megesinál egy nótát. Felviszi a kiadóhoz, aki szó nélkül elfogadja, tekintettel arra, hogy bennfentes ember, akinek a munkáját már egyáltalán nem nézi olyan kritikus szemmel, mint egy külső emberét. A professzionátus háziszervezőnek rendszeren "drawing account"-ja van a kiadónál, amit azonban a dal jövedelméből, illetve a szerzőnek kijáró jutalékból később levonnak. Ez fix jövedelmet jelent a háziszervezőnek.

A kiadó most meghív egy csomó ismerős vaudeville színészt, körülnéz,

kire lehetne a dalt rábizni, hogy énekelje? Mert ez a legfontosabb. A nóta így kerül a közönség elé. Végre megvan a színész, akinek a nóta teljesen passzol: megfelel a hangjának és megfelel a dal szövege, a dal hangulata annak az "act"-nek a hangulatához, amiben a színész játszik. Mondjuk, egy színész egy olyan "act"-ben lép fel, ami egy kertben történik és a nóta rózsákról szól.

A színész kiviszi magával a dalt az "utra". Először rendszeren New York környékén próbálja ki. Ha nem sikerül, ha a közönségnek nem tetszik, még pedig nagyon feltétlenül — a dal meghalt. Leveszik a műsorról és többet szó se lehet róla. Ha a közönségnek tetszik a dal a "try-out"-on, akkor kész. Akkor biztos a sláger. Akkor keres a kiadó és keres a szerző.

A szerző egyáltalán nem keres olyan sokat, mint ahogy azt a kőszak és fantasztikus hírek mondják. Sokkal kevesebbet keres. A tíz és száz-ezeres nagy keresetek igen ritkák.

A külső ember sorsa már sokkal nehezebb. A külső ember megjelenik és hosszú idő telik bele, míg végre a kiadó egyáltalán belemegy abba, hogy meghallgassa, tulajdonképen

miről is van szó. Ez a "miről is van szó" annyit jelent, hogy a dal komponistája leül a zongora mellé és játszik, a szövegíró pedig éneklő a dalt. Ha a kiadó mozgatja a vállát, ritmikusan, esetleg még a lábával egy kis taktust is rop — félig már meg van nyerve az ütözöt. A küzdelemnek azonban koránt sines vége. A kiadó, ha neki magának tetszik a dolog, bérl minden boldog-boldogtalant, hogy hallgassa meg a nótát. Ha látja, hogy a színésztől kezdve a néző portáig mindenkinek tetszik, akkor istenneki, nem bánja — odaadja egy színésznek, hogy próbálja ki. Persze, nagy kérdés, hogy a színész hajlandó-e felvenni a műsorába az ismeretlen nótáját és még sokkal nagyobb kérdés — amiben a ki-vállalónak a helyzete megegyezik a professzionátuséval — hogy tetszik-e a közönségnek.

Ez persze rendszeren nem megy ilyen simán. Legtöbbször sok argumentum, magyarázás, veszekedés előzi meg egy nóta eladását a külső emberek részéről. A kiadó gyanakvó természetű, aki nem akar hinni a saját füllének sem. A háziszervezők féltékenyek és igyekeznek lebeszélni a kiadót: minek vegye meg ezt a vaca-

kot, nem látja, hogy ebben egyáltalán semmi sines? Hogy ennek sikere sines lehet? Hogy kár pénzt kiadni a hangszerelésre?

Hangszerelés: ha egy dalt eladtak, ha már a színész kezében van, akkor odaadják hangszerelni.

Azonban ne higgye valaki, hogy a professzionátus nótagyáros élete valami könnyű. Korántsem.

Howard Sturgis egyike azoknak a háziszervezőknek, akiknek a legtöbb dolga van forgalomban. Egy hét-köznapja rendszeren, körülbelül így folyik le:

Reggel értekezik a kiadójával, miről kellene megint írni.

Találkozik egy színésszel, aki kijelenti, hogy hajlandó a kis kutyáról szóló balladáját kivinni az utra és kipróbálni, sajnos azonban a szöveget meg kell változtatni, mert a kis kutyáról szóló ballada Monte Carlo-ban játszik, ő pedig a számát egy olyan függöny előtt adja le, amire Alaska van festve. Erre Howard nekül és a montecarlo-i hangulatot át-változtatja alaskaivá. Rendben van.

Jönek a Molly-lányok. Hallo Howard, mondják neki, énekeljük a sarga alszoknyáról szóló vietas dalokat, de miink egy testvérzám vagyunk, miink mint egyformák jövünk ki, mint ikrek, alakítsd át a szöveget úgy, hogy ketten énekelhessünk egyszerre és akkor is legyen értelme. Howard ismét nekifeszik a munkának.

Jön egy harmadik. Howard, tessék a kis nótát a karta kis-fapapírról. De egy kiesit laps így a dolog. Kellene vagy egy két perces próza eleje, tudod, valami jó ügyes, gördülékeny, ötletes kis dolog, aminek a végén hozhatom a nótát, valami olyan szöveg, amiből a nóta önkénynt következnek. Howard már tudja, mi kell neki és nekidül megint a munkának. Ezt persze mind-igyen.

Szól a telefon: Howard menjen a telefonhoz. Mi az? Egy burleszk manager beszél. Jöjjön azonnal át Howard ebbe meg ebbe a színházba, ahol próbálnak és a ponyknak tanítsa be a szerettek téged a fűfedéimpájától a lábujjaddhegyéig refrénü dalt, mert a rendező nem tud vele boldogulni.

Es így tovább. Naponkint néha tízenhat óráig keresztül. Megállás, pihenés nélkül. Keményen kell ügyelnie a háziszervezőnek és ismernie kell az "üzletet" kersztül-kasul; hogy az állását megtarthassa. Es mindig jót, mindig talpraesettét kell szállítania, különben elveszett. A sakállók, akik a helyére pályáznak, felfalják.

A VASARNAP NAGY HUMOROS OLDALA

Rajzolta:
Gene Byrnes

Csintalan Peti & Kalandjai

Hallotta néni, hogy mit mondtam? Leccsét én, többet nem kapok!

Hogyan hallottam volna, Peti ur.

Kipróbáltam ezt a módszerét a macskán, hadd lássam, jó-e?

Nahát, ez nagy szerű! Sosem hittem volna, hogy ennyire fog sikerülni!

Te, most olvastam a világ legnagyobb szerűbb könyvét. Ez a könyv megmondja, hogyan kell oroszánt szelídi. Csak bele kell nézni erősen a szemébe, ez az egész.

Ha csak ez az egész, akkor nagyon könnyű oroszánt szelídeni.

És azt is mondja a könyv, hogy ugyanígy áll a dolog az emberekkel is. Ha jó erősen bele nézek Jack Dempsey szemébe, nem lesz képes engem megverni. Na, mit szólsz ehhez?

Nem adhatnád kölcsön ezt a könyvet? Nagyon szeretném Gonosz Istvánt megverni, mert tegnap ő vert meg engem, kérekszépen add kölcsön a könyvet.

Adek még két centet is, ha ide adod kölcsön ezt a könyvet.

Barátom, ezt nem tehetem. Ha egy niklit adasz, még akkor se tehetem.

Mi a baj Mariska?

Igy még soha életemben nem sértettek meg. Találkoztam Gonosz Istvánnal és rámmékegett, mint egy kocake és aztán azt mondta, hogy hogy vagy te kis szeptőlés?

Talán csak viccel? Nagyon vicces gyerekek a fráter. Hagytok

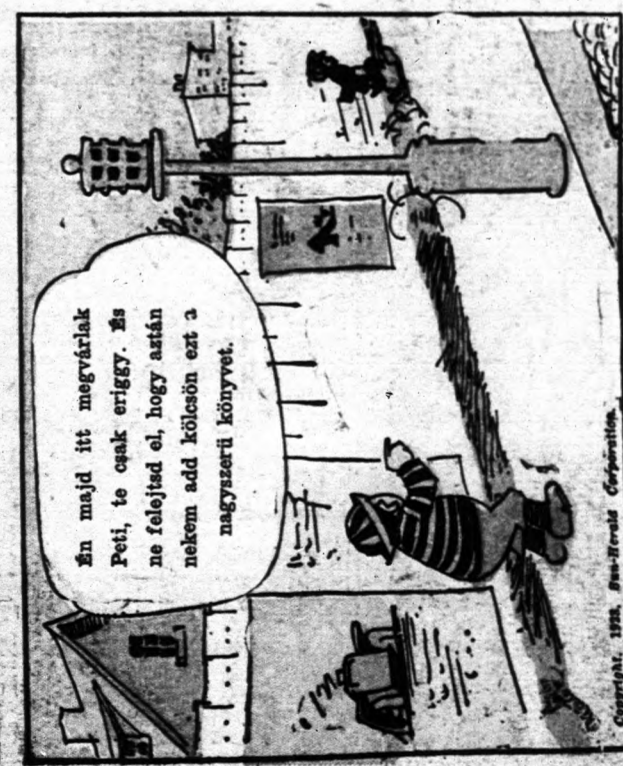
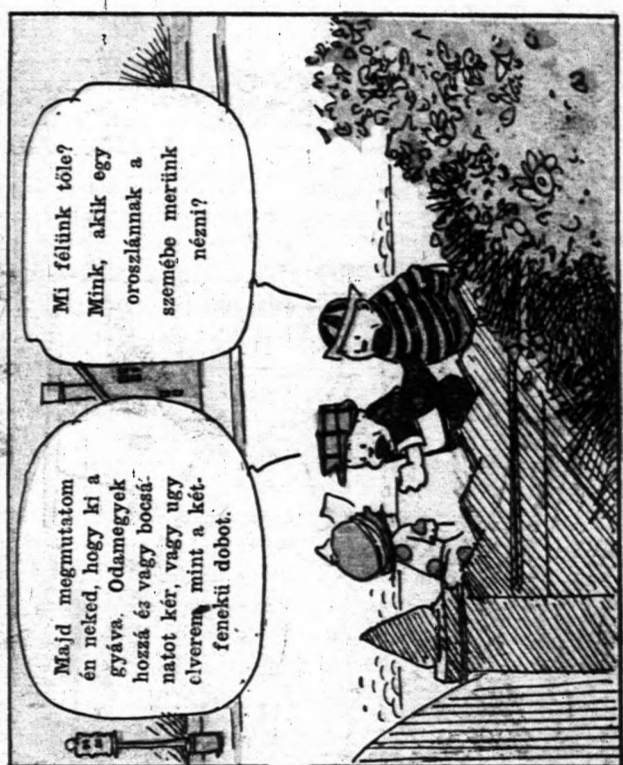
Ne beszélj nekem, tudod mik vagytok ti? Két gyáva fráter. Hagytok

KI AZ AKI FEL?

Majd megmutatom én neked, hogy ki a gyáva. Odamegyok hozzá és vagy boccsá.

Mi félünk tőle? Mink, akik egy oroszánnak a

Peti kérilek, a mamám megtiltotta, hogy Gonosz Istvánnal valaha is szóba álljak. Hát én nagyon

Peti kérlek, a mamám megtiltotta, hogy Gonosz Istvánnal valaha is szóba álljak, hát én nagyon sajnálom, de nem kísérhetlek tovább, beláthatod, hogy nem lehetek engedetlén.

Maradj, ha akarsz. Én mesyek és úgy elverem, mint a kétfenekű dobót.

Kérem, nem hitelne nekem öt cent ára nyerehúst a szememre? Mindjárt visszaadom az öt centet, mert Hájfejű kifizeti nekem az öt vasat egy könyvért, amit kölcsönzök neki.

VAN ESZEM-BE!

Mi félünk tőle? Mink, akik egy oroszlának a szemébe mertünk nézni?

Majd megmutatom én neked, hogy ki a gyáva. Odamegyek hozzá és vagy bocsnatot kér, vagy úgy elverem, mint a kétfenekű dobót.

Aha, te vagy az a híres legény, aki hölgyeket sértget? Mars előre és azonnal kéj Mariskától bocsánatot, mert különben...

KI AZ, AKI FÉL?

Ne beszélj nekem, tudod mik vagytok ti? Két gyáva fráter. Hagytok egy hölgyet sértgetni.

Talán csak viccelt? Nagyon vicces gyerek a Gonosz István.

Én majd itt megvárak Peti, te csak eriggy. És ne felejtse el, hogy astán nekem add kölcsön ezt a nagyszerű könyvet.

Copyright, 1928, Fox-World Corporation.

PESTI MESE

A "Vasárnap" számára,
írta: Nagy Lajos

OLYAN történetet mondok el, amelyben csoda szerepel. A csoda, bármily csodálatos is az, megtörtént. Pedig valószínű csoda volt, olyan, mint például amikor Mózes vizet fakasztott a sziklából.

A csoda Budapesten történt, még hozzá kávéházban a nem is nagyon régen. Bizonyára profán hely és idő ez egy valószínű csoda számára, de azért kérem, tessék elhinni történetemet, szó szerint úgy, ahogy mondom.

Tehát nem nagyon régen történt. Kávéházba mentem, a romlás esti feketére. Néhány cimborámmal találkoztam a törz-asztalunknál. Hogy feketére mentem, azt csak úgy mondom, csupán azért, mert így szokás mondani, ha az ember este kávéháza megy, — de feketét nem rendeltem, ennek oka majd lá is derül.

Együtt ültem a cimboráimmal és beszélgettünk. Barátságosan téli este volt, kinn hideg és nedves idő, bent a kávéházban csak itt-ott egy-egy unatkozó, álmos vendég; ezeknek hisz száma is egyre fogyott, mert néha-néha fűlött ki a szék egy és távozott. Tízperce óta tájlan már egészen magunkra maradtunk én és társaim, a nagy sárgafényű teremben. Ablak mellett ültünk, elfáradtunk a beszélgetésben; egyikünk ásitott, másikunk bőbiakolt, én kinéztem az utcára; odakinn zuzmarás eső esett, az ut feketé volt, a lámpákat mintha rejtelmes kéz sűrű fátyollal vonta volna be, egy lélek sem járt az utcán.

— Mánjunkt! — szólt közülünk valaki. De nem mozdultunk; maradtunk, mint ha hivatalunk lett volna az éjféli zárórárt megvárni. Ültünk az asztalunknál busan. És ekkor történt a csoda. De mielőtt a csodát elmondom, rövid foglalatát közlöm a beszélgetésünknek, mert hiszen addig, amíg el nem hallgattunk, beszélgettünk. A szegénységről volt szó, a

mondom, hogy ezért nem is feketéztem. Csak úgy leültem a cimboráimhoz, ingyen, gondoltam: törzsvendég; vagyok, egyszer ehez is jogom van.

Egyszer a kávéház ajtója felé néztem mereven. Űres volt a terem, egy asztalnál csak ült senki, az ajtó nem nyílt, — mégis egyszerre egy nő állott előttem. Egy rendkívüli jelenség, gyönyörű nő, felséges alakú, remek arca, lehellő hajjal, soha nem látott ruhában; fehéren tündöklő; a szemét ragyogtak, mint a csillagok az éj éjé; az egész tünemény csak csodálatot keltett bennünk, de sem vágyat nem gerjesztett, sem jót, vagy

fulladtunk. Ennek a féle sem tréfa, komoly dolog; ez hisz meg vagyunk mentve. A jelenség tündéri voltában nem kételkedtünk; talán én voltam az egyetlen rosszhiúsú, mert a végtelen örömben is, agyam egy csúszkával azt gondoltam: jaj csak valami szélhámos-ság ne legyen ebben a dologban, mert elvégre — mégis csak egy pesti kávéházban vagyunk!

— Mennyi pénzed van, szegény emberek! — kérdezte a tündér.

Hirtelen nem tudtuk felelni, a szó, ahogy mondták szokták, a torkunkon akadt; engem kissé bántott a "szegény emberek" megszólítás.

— Mennyi pénzed van? — ismételte meg a kérdést a jótét tündér, most már egyenesen az egyik cimborához intézve szavait.

— Ötven és hatvan koronám van pontosan, — felelt az.

— Most megsegítek benneteket, — folytatta a jótét tündér, — megakasztom, megcsavarozom a ti pénzedet! Neked tehát ebben a percen ötmillió és hatvan ezer koronád van, egész pontosan!

Es nyomban úgy is lett, a cimborám zsebei már dögödtak a huszonezresek-től, majd lepatlantak mellőlük a kabátja gombjai.

— Mennyi pénzed van neked, szegény ember!

A másik cimborám már ki is rakta az asztalra: ezer és husz koronája volt éppen.

— A te pénzed tehát egymillió és húsz ezer koronád!

Es máris egy halom pénz hevert az asztalon.

A harmadik társamnak a kérdés és felelet után fétmilliója és néhány ezer koronája lett.

Azután következtem én. Örömem, az én balga örömem, elszállt, elcsúsztam, a hozzám intézett kérdésre felelni nem tudtam, nekem, amint már mondtam, egyetlenegy fillérem sem volt. Kétségbeesett izgalomban vártam, hogy mi lesz velem.

— Szólj hát, te gyámoltalan szegény ember! — biztatott a jótét tündér.

— Semmim sincsen, egyetlen koronám sincsen, — hebegtem összevagdó fogakkal.

— Az bizony nem sok, — mondta a jótét tündér. — Semminek az ezerszerese is csak semmi!

Es már el is akart tűnni, mert úgy tett, mint a villanyesillár, amikor valami zavar esik az árammal.

— Kérem, kérem! — kiáltottam kétségbeesetten. — Hát nem lehetne valami más? Valahogy másoké.

Tagadólag intett.

— Talán... van nálam bélyeg... — és előkaptam a pénztárcám, hogy kikuktassam.

Tagadólag rázta a fejét.

— Talán... majd szerzek... talán kölcsön kérek és azzal!

Tagadólag rázta a fejét.

— Talán...

Es már semmi nem jutott az eszembe. Egy kisét várt még, én szólni már nem tudtam s ő eltűnt, ezuttal már úgy, mint ahogy a villanyesillár kialszik, amikor záróra után a pinór lecsavarja.

Ott ültem némán, megzűgyenülten, minden reményemtől megfosztottan; a társaim egy darabig megdöbbenve nézeltek rám, aztán elkezdtek rettenetesen kacagni.

Az egyik, a leggazdagabb, ahig tudta a nagy nevetéstől kimondani:

— Azért ne ess kétségbe, a számadat kifizetem.

De mikor még csak nem is feketéztem!

— Semmim sincsen, egyetlen koronám sincsen, — hebegtem összevagdó fogakkal.

nyomorúságról, szerencsétlen országunk I-er hajáról, az egyes emberek remény-Élen harcáról a létét, önmagunkról. Szanyi volt az egész, szomorú téma, talán azért is hallgattunk el, mert úgy éreztük, ha egymás szívét fel nem vidítjuk, kár egymást keserítenünk. És volt minden, néhány konkrétabb adat talán magunkról: az egyik barátom két év-ecorázott, mindössze ötszáz és néhány koronája volt; a másiknak ezer, de se égen, se földön semmi reménye többé, a harmadiknak ötezer, de ebből elsőjég, még nyolc napig kellett élnie. Nekem magamnak egyetlen tíz koronásom, de még csak a régi világból maradt egyetlen fillérem sem volt. Most már meg-

rosszat nem olvashattunk le róla. Gyermeklétnek éreztük egyszerre magunkat, kellesz közepén valamilyen régen hallott mosónak.

Kissé meg is ijedtünk, nem nagyon, mert hát mi rossz történetet volna mivelünk? Ijedtségünk azonban elszállt, sőt hirtelen öröme változott, amikor a csodálatos tünemény megszólalt: — Én jótét tündér vagyok és hal-lottam a ti panaszaitokat. Azért jöttem, hogy segítsek rajtatok.

Már ekkor nem féltünk. Ekkor már örültünk, örömlünk nétt, gyorsan, mo-bón, egyszerre már valami végtelen boldogság öntött el bennünket s szinte úgy szorongatta a torkunkat, hogy majd meg-

Rabsz

Husz... nek...

A SZAHARÁN... tó lehel... perzselően élénk... gunk elé képz... képét és elszáll... a civilizáció m...

A színek... pusztai vásár... cikkeikkel Hay... kéről a népek... Kufara ember... já, meg sok... nagy összeviss... meg újra ételne...

Hanem az ara... azokat nem lát... nyeken. Nem... tak már a sivat... sárokat a nyilt... hara fölé is elj... a társadalmi tör... pes teljesen átr... kon tartott rabs... "hivatalos" jelle... folyik le a függ...

100 medzsid... férfi-rabszolgák... 14-15 éves fiat... gasabb, mint 25... dollárnak felel...

— Bizony... dott a régi jó... egy arab, — d... fölverték a piac... nak mostanában... Közben...

— azt, hogy a T... szolgál-farmok... éppen úgy teny... mi a barmokat... Mindezeket...

Tucatször is elm... ezt az üdvözlés... — azaz: hogy... felelik rá, hogy...

Abban a teki... lomzavarban szen... a pusztá, szabad... szonyokkal és az... sines róla. A m... rán, a harmadik... annak szenteli, h... nőkkel szembeni...

Kérdezd meg... hogy le akarja-e... tosan/azt fogja f... amig a férfiak j... is takarják el a... idegenek előtt.

nyiltabbak és me... Különben az... nem mérhető a ny... keleten, az egész... lan falak mögött... jük, számos kripta... az arab város. A... nőket meg elvete... valami idősebb ra...

Különösen zar... törzs fészkeiben, a... az egész Lybia fele... szigoruan alkalma...

Rabszolgavásár a Szaharában

Huszonöt dollár a fiatal leányok eladási ára. — Hogyan élnek a sivatag lakói. — Egy amerikai utazó tapasztalatai.

A SZAHARÁN végigszáguldó Számum tikkasztó lehelletét érezzük kiáramlani azokból a perzselően élénk sorokból, mellyel Rosita Forbes, a négyes utazó leírja pusztai kalandjait. Magunk elé képzeljük a szabad beduin élet festői képét és elszáll fantáziánk a messze keletre, hol a civilizáció még nem érte utol az életet.

A színek egyvelegében kialakul előttünk a pusztai vásár képe. Jönnek Jof piacára esereikkel Havari, meg Tolab messze környékéről a népek, hogy lebonyolítsák üzleteiket Kufara embereivel. Galambok, szárnyasok, tojás, meg sok mindenféle áruk tömege fekszik nagy összevisszaságban a téren, ételműek, meg újra ételműek.

Hanem az arab étyágy leginyenebb falatait, azokat nem látjuk az ut porába terített gyékényeken. Nem, azok a jó idők már régen elmúltak már a sivatagban is, amikor a rabszolgavásárokat a nyílt piacokon folytatták le. A Szahara fölé is eljutott már a kultúra légköre, noha a társadalmi törvényeket még nem igen volt képes teljesen átreformálni. A hétfőn és csütörtökön tartott rabszolgavásár napok elvesztették "hiyatalos" jellegüket, de nem egy ember-vásár folyik le a függönyözött házak mélyén.

100 medzsidieért még mindig lehet vásárolni férfi-rabszolgákat, 200-ért pedig az asszonyokat, 14-15 éves fiatal lányok ára sem sokkal magasabb, mint 250 medzsidije, ami körülbelül 25 dollárnak felel meg.

Bizony ez elég magas ár. — panaszkodott a régi jó időket visszasíró lemondással egy arab, — de a Barca törzsei legutóbb igen fölverték a piac árát, meg aztán — nem is hoznak mostanában a karavánok elegendő árut.

Közben — írja az utazó, — megtudtuk azt, hogy a Tuaregs beduinjai valóságos rabszolgafarmokat tartanak fenn a nyugaton, ahol éppen úgy tenyésztik az emberi lényeket, mint mi a barmokat.

Mindezeket a barbári állapotokat figyelembe véve, esodálatosnak lát szik az a tény, hogy egyes emberi erények milyen hatalmas vonásokban jellemzik a pusztai lakóit. — Ilyen például a vendégszeretet.

A sivatagban vándorló utas — mindig számíthat arra, hogy ha egy táborozó beduin csapatra akad, étellel és itallal bőven el fogják látni. Isten ments, — hogy ezért valaki pénzt ajánljon fel nekik. A legnagyobb sértésnek tekintenek.

Rendkívül barátságosak. Tucat-szor is elmondják egymásnak napjában ezt az üdvözlési formát, hogy "Kéf Halak?" — azaz: hogy megy? És mindig mosolyogva felelik rá, hogy: "Téjib" — jól.

Abban a tekintetben pedig valóságos fogalomzavarban szenved a művelt nyugat, mintha a pusztai szabad fiai rosszul bánnának az asszonyokkal és agyondolgoztatnák őket. Szó sincs róla. A mohammedánok bibliája, a Korán, a harmadik "sura," vagyis fejezet felét annak szenteli, hogy kioktassa a férfiakat a nőkkel szembeni viselkedésre.

Kérdezd meg bármely szíriai asszonyt, hogy le akarja-e vetni a fátyolát? Egész biztosan azt fogja felelni, hogy nem. Nem addig, amíg a férfiak jobbak nem lesznek. De nem is takarják el a beduin nők az arcukat, csak az idegenek előtt. Saját törzsbeliükkel szemben nyíltabbak és megosszák velük a munkát.

Különbözik az arab városi élet egyáltalán nem mérhető a nyugati mérték szerint. Itt, a keleten, az egész élet a magas és áthatolhatatlan falak mögött folyik le. Ha kívülről tekintjük, számos kriptából álló temetőként tűnik fel az arab város. Az utcákon alig jár egy-két élő, nőket meg elvétve se lehet látni, ha csak nem valami idősebb rabszolgánót.

Különösen zárkózott élet folyik a Sanussi törzs fészkeiben, a Tadzs nevű városkában. Ez az egész Lybia felett uralkodó család rendkívül szigorúan alkalmazza a vallásos törvényeket, a

Korán szabványait, melyek nemesek az egyéni, és társadalmi, de még az állampolitikai életet is szabályozzák. Sehol a sanussiak városaiban nem lehet egyetlen egy kávéházat se találni, holott az arab társadalmi élet központját szokta rendszeresen alkotni a kávécsarnok. A Sanussiak törvénye megtiltja egész Lybiára kiterjedő hatállyal azt, hogy dohányozhassanak, ihasanak és jáncolhassanak a lányok. Mint-hogy így mindaz hiányzik, mi az arabnak érdekessé tenné az életet, magától érthető, hogy a sanussi városok csendesek, kihaltak és végtelenül elhagyottak.

Ilyen körülmények között valóban hajlandók vagyunk annak a beduinoknak az álláspontját magunkévá tenni, aki arra kérdésre, hogy hány óráig tart az ut Adzsella-ig, úgy válaszolt, hogy: a sivatagban nincsen óra.

Ehez képest, igen kezdetleges életszabályok között mozognak. Minek is volna jó a kulturának törvény-szövevénye ott a sivatagban? "Ne egyél és ne igyál többet, mint amennyi megillet." Ez az egyik fő élet-szabály. A másik éppen olyan nemesen egyszerű és főleg hasznos: "Ne hazudj — ama helyek felől, melyet beutaztál és a távolságok felől, melyet megtettél."

Jellemző példája annak, hogy az éghajlattal mennyire megváltozik az embereknek az illemlről alkotott fogalma, az, hogy a sivatagban nem szokás az utitársra várni. Együtt megy két ember. Az egyik elfáradt és meglesitja a lépteit. Világért se illik az, hogy a másik megálljon érdeklődni, hogy miért nem jön gyorsabban? Ott-hagyja és megy egyenesen tovább.

Megállni különben, hogy az ut porát lerázza a saruiról, nem szokás az arabok között. Ha valaki megteszi, az utitárs nem vár rá. Nem várnak senkire, ha csak nincs valami baja. De a beduinok beszélnek egy nagy, vízben szükölködő pusztai helyről és úgy emlékeznek meg róla, mint "ama utakról, ahol nem várakoznak még a haldoklóra se. Egy órát egy tevére, kettőt egy arabra, azután ott hagyjuk."

Nyilvánvaló, hogy az életviszonyok alakítják ki az emberek gondolkozási módját, — és ez nemesek az arabokra áll. Még amott a pusztában is el-elternek egymástól az egyes törzsek felfogásai az életről, aszerint, hogy a sivatag melyik részében laknak, terméketlen, kopár, vad vidékeken, vagy ott, ahol gyöngédebbé formálja lelüküket az oázis zöldje.

A Sanussi törzs szokásai nem jellemzik az összes beduin törzsekét. A többiek egyáltalán nem is szeretnek a sanussikkal szorosabban érintkezni. A Nasrani törzsnél például ez a tartózkodás majdnem gyűlöletben mutatkozik. — Nincs is a sanussiak főnökeitől nyert ajánló soroknak, egyébként bármilyen nagy a tekintélyük, semmi értéke a pusztai többi törzsei előtt. Bizalmatlanul fogadják, aki felmutatja a sorokat. Csak ha ezt a bizalmatlanságot jó szándékaikkal bizonyításával sikerült eloszlatni, csak akkor tűnik elő az arabnak igazi, belső, jó természet.

Mindenünk, ami van, a tied. Nem üres szólásforma az arab szájában, Lybia birodalmában ennek gyakorlati értéke van. Igen, minden a tied, mindaddig, amíg bizalmukat bírod. Hanem az is igaz, hogy nehezen megszerzett bizalmukat egy véletlenül rosszul kiejtett szóval a legkönnyebben elveszítheted.

Egyszer, egy homok-viharban, — beszéli Rosita Forbes, — szőnyegembe burkolódzva fekdtem a földön, megfordultam a másik oldalra, hogy elgémberedett tagjaim helyzetét megváltoztassam kissé, amikor váratlanul egy puha test érintését éreztem. Óvatosan kikukantottam a zsákomból, Zena volt, a legszebb rabszolgaleány, közel a vállamhoz. Megragadta a kezemet és megesókolta, miközben társnője, a meglehetősen öreg Hóva, ugyancsak felénk kuszott. Vékonyka, átlátszó ruhájuk nem nyújtott nekik elegendő védelmet a tomboló vihar ellen, felajánlottam hát nekik az én párnáimat és igen jó barátokká lettünk.

Szudáni lányok voltak, Zena körülbelül 16 éves, kerekarcu, nemesen ívelt piros ajku, bárszemű szépség, míg Hóva, náha még csak 24 éves volt, sárga fogak éktelenítették és rancos volt a bőre. Nem esoda, hogy korán megöregszenek ezek a szegény rabszolgánők, hiszen már 9 éves korukban férjhez adják őket, sok esetben egy mindössze 13 éves fiúhoz.

Érdekes, hogy milyen félelemmel viselkednek a beduinok, ezekből a szudániakból kikerülő katonákkal szemben. Az igaz, hogy

csakugyan vadállatok inkább, mint emberek. Gyilkos lángokát láttam felvillanni, — írja az utazó, — egyik szudáni harcos szemében, a mikor nem akartam neki cukrot adni az adagján felül. Gyilkos vadállatok, de, meg kell adni, hogy hűségesek a feljebbvalóikhoz.

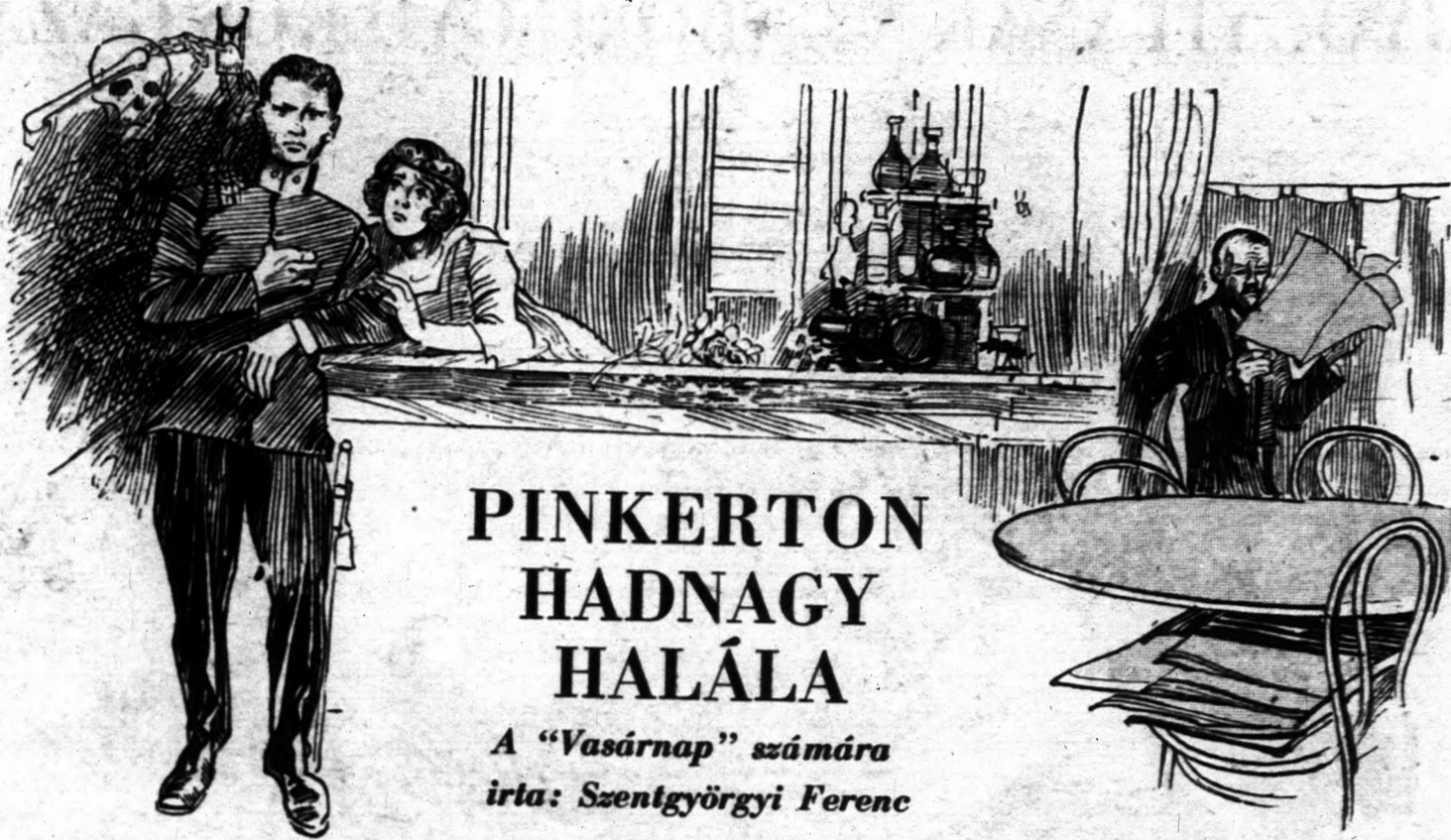
Mindent egybevéve, a Szahara zord ölen éppen úgy meg van az életnek nevezett emberi törekvéseknek minden mozzanata, mint ott, ahol a nyugati civilizáció nyomta rá a bélyegét a társadalom intézményeire. Különösen bizarrnak és talán sokszor érthetetlennek tűnnek fel mindama vonások, amelyek a kelet e kezdetleges fiainak képét kialakítják előttünk, de ne felejtsük el, hogy csak az éghajlat, a megélhetési viszonyok, a vérmérséklet és az örökölt társadalmi berendezések azok, amelyek az életről való felfogásainkat meghatározzák.

Ilyen szemmel tekintve a dolgokat, érdekesnek találjuk a szabad beduin élet festői képét, de csak úgy tekintjük, mint az emberi faj egész képe-
nek egyik részletét.

mondta a
az ezerszer
ni, mert úgy
amikor va
al.
látottam két
lehetne vala
bőveg...
hogy kiku
ek... talán
az eszembe
szólni már
ezuttal már
reállár kial
pincér leesa
szegényltem
stottas; a
bvenve néz
rettenetesen
alig tudta
i:
a számílat
is feketéz-

PINKERTON HADNAGY HALÁLA

A "Vasárnap" számára
írta: Szentgyörgyi Ferenc

A KÁVÉHAZBAN rajtuk kívül nem volt egyetlen vendég sem. A billiárdasztalok már le voltak terítve tarka vászonterítőkkel, a kasziroleány karjára hajolva bóbiskolt a kassza márványasztalán, a pincér pedig, — hektikás, beesett mellű figurája a megcsufolt életnek, — a konyhaablaknál támaszkodott és egy tépett, rongyos újságlapból olvasta a soha véget érni nem akaró regény, isten tudja, hányadik folytatását. A lámpák már nem égtek, csak az ő asztaluknál, a fejük fölött hunyorgatott egy árva gázlámpa. És csend volt. Nyomasztó, mélyes csend. Aztán kint, az utcán egy konflis dőcögött, majd a rendőrkardja esőrent meg, amint magára hagyatottan nekivágott az üzletek lehuzott redőnyeinek.

Pinkerton hadnagy ekkor föl emelte mellére esett, fáradt fejét és szomorú szemekkel benézett az előtte gubbasztó leány ijedt, szép arcába. A leány keskeny, piros szája megremegett, nagy, fekete szempillái ráborultak szemére. Pinkerton hadnagy pedig valami mindent megmondani akaró gesztussal átnyult az asztal fölött és megfogta a leány fehér csuklóját.

— Sajnálsz? — kérdezte. Hangja meleg volt és egy kissé keserű nyers izü. — Nagyon sajnálsz, Vera.

A leány torka elszorult és szempillái alól, szeme szögletéből kicserurrant egy-egy fájdalmas, drága könyecsepp.

Pinkerton hadnagy mélyen felsóhajtott és szinte úgy lökte ki magából a szót:

— Nem érdemes, Vera, hidd el, nem érdemes. A halál nem is olyan szörnyű dolog, mint az élők hiszik. A halál megváltás, esend, nyugalom. Egy szép, tiszta álmom, mely az örökkévalóságig tart. Az élet here, sok-sok szenvedés, a halál béke és öröm, semmit nem kell megosztanunk az élőkkel.

— Nem, nem, nines igazad, — tiltakozott hevesen, egész testével a leány és a könyecseppek végigfutottak sápadt arcán.

A hadnagy a sötétségbe nézett, a szivarfüstös kávéház rosszszagu levegőjébe, — majd ismét a leány felé fordult és fáradt tekintete átölelte a leány csillogó, könyves két szemét.

— Milyen furcsa, — mondta aztán, — most tavasz van, március vége, éjszaka, itt üljök a kávéházban, az

élet dus asztalánál és nem nyulhatok semmi jóhoz. Holnap! Igen, holnap ilyentéjben Pinkerton Johann császári és királyi vadászhadnagy huszonegyhárom éves teste hideg lesz, mint a jég és te!... Te, kedves, egyetlen, drága Verám, még gyászruhát sem ölthetsz magadra értem. Nevetséges volnál, kómikus volnál, ha eszedbe jutna gyászolni szeretődöt, aki rossz volt hozzád, ha néha-néha meg is simogatott, mégis szivtelen volt és hitvány, gazember volt, Vera. Az volt, Vera. Szivtelen gazember. En tudom, Vera, én tudom, hogy az voltam és én értem nem kár, a világ nyugodtan foroghat tovább, nem történt semmi, csak egy ember, egy rossz ember lehunyta a szemét, megutálta önmagát, azt, a mit tett és... és nem szabad rajta segíteni, nem lehet, nem szabad, vétek volna, bűn volna megmeneteni az életnek, ennek a drága, gyönyörű, szép életnek.

— Johann, istenem, Johann, — sirta a leány és görcsösen kapaszkodott a hadnagy karjába.

Pinkerton hadnagy szája keserű mosolyra torzult.

— Holnap délelőtt, — folytatta száraz hangon, — a kaszárnyában már észreveszik. Mennyi a hiány! Kétszáz ezer korona. Bagatell. — Várnak. Reám. Hogy majd jövök, jelentkezem. Hogy... leh méldé gehorsamst... és kinyitok egy fiókot és leolvassom a pénzt. Az ezred pénzét. Pinkerton hadnagy keserűen fölnevetett.

— Hát csak várjanak. Fizetek. Persze, hogy fizetek. Csak időt kérek rá, haladékot, csak annyit, hogy megtölthessem a szolgálati revolveremet, adóállhassak a tükörelé, kitapogathassam mellemben azt a helyet, ahol az élet' dobog, — aztán fizetek...

"Pinkerton Johann császári és királyi vadászhadnagy már nem felelt."

Odahajolt a leányhoz.

— Ugy-e, Vera, — sugta neki, — ugy-e ennyi időt kapok még?

A leány rémülten kapta el a kezét.

— Johann!

Pinkerton még nézte egy ideig a vergődő leányt, aztán elfordította a fejét. Csendesen, nagyon esendően mondogta:

— Téged sajnállak, —

Vera, téged, meg az anyámat. Te szeretted engem, te jó voltál, hűséges, te megcsókoltad a gonosz kezemet, amikor a lovagló ostorral végig vágtam rajtad. Mi lesz veled, Vera? Egyedül! A férfiak mind olyanok, mint én. Kegyetlenek, szivtelenek. Te jó vagy, szép vagy, fiatal vagy, te... te egészen mást érdemelnél, mint minket.

A leány egész testével fordult a hadnagy felé.

— Csak te élj, Johann! — mondta és nagy áhitattal nézett föl rá. A szomszéd templomban tizenkettőt ütött a torony órája. A pincér odalépett az asztalukhoz:

— Záróra, hadnagy ur!

"Háromszor fogott ennek az utolsó levélnek megírásához."

Pinkerton hadnagy egyedül maradt a szobájában. Kitérte szekrényeit, kihuzta íróasztalának fiókjait és lázasan turkált emlékei között. Majd leveleket akart írni. Bucsúleveleket és végrendeletet. Hogy a dolmányát a pucérjára hagyja, a szalonnadrágot a tisztí étkendő főpincérének és így tovább. Belefáradt, nagy ostobaságnak is tartotta. Mit törődik azzal, hogy lesz akkor, amikor már nem él. Aztán az anyjának akart írni, akit annyiszor megsíratott és elkésztett. Háromszor fogott ennek az utolsó levélnek a megírásához, de az első mondatnál egyszer sem tudott tovább jutni.

— Nem tudok bucsuzkodni, — mondta és a tollat odavágta az íróasztalhoz. A revolverét vizsgálta meg. Tiszta volt, fényes volt, a rugók olajozva és a golyók úgy feküdtek benne, ahogy az a fegyvertanban elő van írva. Azután Verára gondolt, aki hozzá szegődött, az övé lett és akit kinozva kinezett.

— Mi lesz veled? — sóhajtott, majd nyomban utána tette: — Elfelejt. A nők könnyen felejtjenek.

Ruhástól végigfeküdt a pamlagon, szemeit lehunyta, a lélegzetét elállította és semmire sem akart gondolni.

— Talán ilyen lehet a halál! — mondta később és érezte, hogy idegei elszibbadnak és homlokán gyöngyözik a verejték.

Hajnál felé, amikor kint az utcán nehéz társzerek kezdtek dübörögni, kimerülten, összerokadtan elaludt.

3.

A nap már magasan járt fent az égen és a sugarak ott táncoltak a szoba butorain, amikor éles, türelmetlen csengettyűszó hasított a fülébe.

Felugrott a szelről és kábultan, tántorogva kapott a revolveréhez.

— Sietnek, — vacogta, — nagyon sietnek.

Reszkető kézzel tépte szét mellén az inget és a revolver hideg csövét odanyomta a szíve fölé.

A dörrénés még ott zugott tompán a falak között, amikor kicsapódott a szoba ajtaja és sikoltva, jajgatva bukkott be rajta — Vera.

— Johann, itt a pénz! Nem kell meghalnod, Johann!

Pinkerton Johann császári és királyi vadászhadnagy már nem felelt.

KÜLÖNÖS eső a háború rónakadna, amely lény jövő jöletér és b

A háború a 30.000.000 ember módon, úgy látszik kalmat, a ly ár megek életének m

Egyszer-másból is születik vártalan szintén ezt a igazolni. Mert egy a borzalmas fegygyógyszerül szolgáló ben a legáltalánosabb titóbb betegségek vek betegségek, m a tüdőgyulladás, gáz kezeléssel bef

Vegyük példán napjainkig az orv hogy szinte teljess korral szemben. kalmával az orvso hogy betegek úgy legyek. S valóág szott kivezető ut lásból.

Most azonban k és ártalmatlan tömé öli meg az influenza állítják, hogy a chlo terjed a betegsőbb gyulást fog felidéz ban, templomokban nagy gyülekezőhelye terjedését.

A chlor volt az használták először 19 A gázt nagy fémhén ták ki az angol vona tén. A folyékonnva s sűrű, zöld felhőken lált borított az ellen ségben tényleges gyo erre akkor még senk

De úgy történt, fluéna járvány tört vány végzetes módon katonai tábor s a harcveronalakban és a mar feltűnt azonban, gáztámadásban vette betegségét. Emellett, lyekben a gázok hata patok tartózkodtak, a zott.

De megállapítottá mögött egyes körzete a hörgőhurutok, tüdőg szervi betegségek szá kivétel nélkül olyan már gáztámadások hat

E különös jelens ták az orvosok figyelm amelyek azt látszottak

GYÓGYITANAK A HÁBORU GYILKOS GÁZAI

A szakértők azt hiszik, hogy a tudomány haladásával egyetlen gázbomba útján egész városokat fognak majd elpusztítani a jövő háborújában. Ezzel szemben kiderült, hogy a békés polgárok milliói között chlor gázzal, a világháború legborzalmasabb fegyverével meg lehet akadályozni az influenza és a hasonló betegségek terjedését.

1919-ben pedig ezerre számítva kétszer annyi tuberkulotikus eset fordult elő a francia hadseregben, mint a gáz hatása alatt állott csapatokban. A tuberkulózis esetek száma a szövetséges hadseregekben a háború végén jelentősen csökkent. Az amerikai csapatok között ez a csök-

KÜLÖNÖS esoda számba menne, ha a világháború romjainak mégis olyan áldás fakadna, amely lényegesen érintené az emberiség jövő jólétét és boldogságát.

A háború a már lezárt becslések szerint 30.000.000 ember életét kerülte. De sajtósági módon, úgy látszik, olyan felfedezésre adott alkalmat, amely aránytalanul nagyobb embertümegek életének megmentését igéri.

Egyszer-másodszor megtörténik, hogy a rosszból is születik valami jó s a világháború átka talán szintén ezt a régi emberi gondolatot fogja igazolni. Mert egyes háborús gázokról, ezekről a borzalmas fegyverekről úgy találták, hogy gyógyszerül szolgálhatnak, sőt bizonyos esetekben a legáltalánosabb, legkiterjedtebb, legpusztítóbb betegségek megelőzőjéül is. A légzőszervek betegségei, mint az influenza, a hörghurut, a tüdőgyulladás, a tuberkulózis, úgy látszik, gáz kezeléssel befolyásolhatók.

Vegyük példának az influenzát. Egészen napjainkig az orvosoknak be kellett vallaniok, hogy szinte teljességgel tehetetlenek a pusztító kórral szemben. Az 1918-1919-es járvány alkalmával az orvosok kétségbeesve panaszkodtak, hogy betegek úgy hullanak el, mint ősszel a legyek. S valószínűleg ez is történt s nem látszott kivezető utat a feltartóztatatlan pusztulásból.

Most azonban kitént, hogy a chlor gáz enyhe és ártalmatlan töménységében halálos biztonsággal öli meg az influenza bacillust. Vannak, akik azt állítják, hogy a chlor csekély mennyisége, ha szétterjed a betegszobában, huszonnégy óra alatt gyógyulást fog felidézni. Tánctermekben, színházakban, templomokban használva pedig, az emberek nagy gyülekezési helyein, megakadályozza a betegség terjedését.

A chlor volt az első háborús gáz s a németek használták először 1915-ben az angolokkal szemben. A gázt nagy fémhengerekből csöveken át bocsátották ki az angol vonalak felé, kedvező széljárás esetén. A folyékonná préselt gáz gyorsan párolgott s sűrű, zöld felhőként a szélben betegséget és halált borított az ellenségre. Hogy ritkább töménységben tényleges gyógyító hatást is ki tud fejteni, erre akkor még senki sem gondolt.

De úgy történt, hogy 1917-ben hatalmas influenza járvány tört ki Franciaországban. A járvány végzetes módon támadott meg néhány nagyobb katonai tábor s a katonák ezrelék hullottak el a harcveronalakban és a harcveronalak mögött. Csakhamar feltűnt azonban, hogy azok a katonák, akik gáztámadásban vettek részt, nem kapták meg a betegséget. Emellett, azokban a táborokban, amelyekben a gázok hatásának többé-kevésbé kitett csapatok tartózkodtak, a járvány nem sok zavart okozott.

De megállapították azt is, hogy a harcveronalak mögött egyes körzetekben jelentősen lecsökkent a hörghurutok, tüdőgyulladások és a többi légzőszervi betegségek száma. Ezekben a körzetekben kivétel nélkül olyan csapatok táboroztak, amelyek már gáztámadások hatása alatt állottak.

E különös jelenségek csakhamar magukra vonták az orvosok figyelmét. Vizsgálatok következtek, amelyek azt látszottak igazolni, hogy a levegő cse-

kély chlor tartalma idéste fel ezeket az idős eredményeket.

A további kísérletezésekre nagy szerű alkalom nyílt tavaly nyáron a Camp Berryben, ahol az ohioi National Guard egyik ezrede táborozott. Az időjárás hűvösre és nedvesre fordult s a táborban súlyos természetű, hűlési járvány fejlődött ki számos heveny hörghurut esettel.

A tábor főorvosa a többi katonarvosok segítségével gázkamrárt állított fel s abban a chlor gáz csekély mennyiségét bocsátotta szabadon. Azután a meghalt, hörghurutos katonákat ötvenes osztagokban bevezették a kamrába s bizonyos ideig ott tartották őket. A sajtósági, meglepő eredmény az volt, hogy a betegek állapotja huszonnégy óra alatt jelentősen megjavult.

Ez gyakorlati kísérlet volt. A kutatás munka túlnyomó része azonban az Edgewood Arsenal laboratóriumában folyik s tisztára tudományos természetű. Ez a laboratórium Baltimore közelében fekszik s Edward B. Wedder ezredesnek, az Arsenalnál kapcsolatos orvosi kutató intézet igazgatójának vezetésében áll. Itt kétség kívül bebizonyították, hogy a chlor és még más gázok is megakadályozzák a kórokozó csírák növekedését és szaporodását.

Vajon a tuberkulózis gyógyítására, vagy megelőzésére is felhasználható-e a világháború pusztító gázai? A kérdésre, úgy látszik, szintén igennel kell felelni. Az ez irányú kísérletek azonban még nem haladtak annyira, hogy biztos ígéretekkel lehetne felállítani a tuberkulotikus betegek számára. Minden esetre a mustár gáz igéri ezen a területen a legjelentősebb eredményeket.

A mustár gázt "dichlorethyl szulfid" néven ismerik a vegyészek és közkeletű nevét a szagáról nyerte, amely erősen emlékeztet a forró mustár sajtósági szúrós szagára. A harcászati hatásosság szempontjából egy más gáz sem vehette fel vele a versenyt, bár a hatása alatt megbetegedett katonák, kivétel nélkül, felgyógyultak. Folyékony anyag, de rohamosan gőzzé alakul s súlyosabb léven a levegőnél rátapad a fákra, a falakra és lesüllyed a lövészárkokba és a gránittölcserekbe is.

A mustár gázt a németek használták először Ypresnél, 1917-ben. Hatása alatt a szem megdagad, gyulladtá lesz s a látás fokozatosan elvész. Minden nyálkahártyát megtámad s a bőrön égési sebeket ejt. A fegyverszünet idején az Edgewood Arsenal egyik telepén 200 tonna mustár gázt állítottak elő naponta.

S a legsajátosabb érdekesség most következik: 1918-ban a francia csapatok katonái közül — ezerre számítva az adatokat — másfélszer annyi volt a tuberkulotikus, mint azok között a csapatok között, amelyek részt vettek mustár gáz támadásban.

kenés körülbelül 15 százalékot tett ki. A jelenség annál feltűnőbb, mert hiszen a háborús viszonyok hatása alatt a betegségek halálozás növekedését várta volna mindenki. Tény azonban, hogy Anglia, Franciaország, Belgium és az Egyesült Államok hadseregeinél éppen ennek a megfordítottja történt.

Az Edgewood Arsenalban végzett legutóbbi kísérletek kimutatták, hogy a chlor gáz a tuberkulózis bacillust már egy százalékos töménység mellett meg tudja fosztani betegséget okozó képességüktől. A kísérleteket tengeri sünökön folytatták. Kiderült, hogy az a glicerol oldat, amely élő tuberkulózis bacillust tartalmaz, teljesen hatástalanná tehető, ha a tengeri sün szervezetébe, ha az oldatot előzőleg chlor gázzal kezelték.

A háború végén az Edgewood Arsenalban egy új, "levisit" néven nevezett gázt készítettek, amely arzénnek és acetilénnek keveréke. Ha ezt a gázt használták volna a háború alatt, egy gáz támadások borzalmasága még sokkal félelmetesebb pusztítóbb arányokban bontakozott volna ki. Ez a gáz égési sebeket okoz s félelmetes hatásában egyetlen cseppje a bőrrel érintkezésebe jutva megölhet egy embert.

De itt, úgy látszik, ismét igazgá válik az a feltevés, hogy a leghalálosabb fegyver is a legáldásosabb tevékenységet fejtheti ki. Hogy mi indította meg a kísérleteket egyelőre homályban van, de bizonyos, hogy ezt a halálos gázt kísérletek és gerincvelő lágyulások gyógyítására használják fel.

ASSZONYOKRÓL ASSZONYOKNAK

EGY ELLESETT BESZÉLGETÉS

A "Vasárnap" számára, írta: Szederkényi Anna

VANNAK kérdések, amelyekhez a társadalom nem enged hozzányulni. Az emberek bizonyos dolgokról megalkottak maguknak bizonyos fogalmakat és ezt fujják tíz év óta, husz év óta — száz év óta és ezen nem engednek változtatni.

Kettőn ültek egy dunaparti kávézóhelyiségben, egy férfi meg egy asszony. A fejük fölött sok-sok zöld levél. Ők a fa alatt. A fenti szavakat az asszony mondta és még hozzátette:

— Igen, a társadalom szeret zsarnokoskodni. Csak semmi különködés: ember, bele az olvasztókemencébe.

A Duna fölött alkonyodó nap méla sugarakkal. A fák és bokrok között sejtelmes árnyékok. Valahol messze, túl a város házain, a vasuti hidon és sineken is tul, egy domboldali falucskában már kiültek "nénemasszonyék" a kis "padkára" a ház elé. A tyukok a ház végében maguktól kezdenek felmászni a létrán a tyukólba.

Az asszony erre gondolt, nézte a hol-

...Már kiültek nénemasszonyék a kis padkára...

dat az égen és az elérhetetlen messziből fülebe csendült az estéli harangszó. Azután körülnézett. A Duna partján, a korzón térdig érő ruhájú nagymamák, kimondhatatlanjuk fodrát kacéran villogtató mamák. Fel és alá járnak és vonszolják maguk mellett a pipaszárvekonnylábú, sápatagképi egyetlenkét. Ezek az asszonyok! Az arcukról hiányzik mindama jószág és szeretet, bölcsesség és alázat, amely egyetlenegyszer sirt vérkönnyeket — az olajfák tövében. Ezek a gyermekek! A szájuk szélén a keserűség korai átka mélyül. Abba az árokba van beleágyazva minden jókedv, amit nem helyettesíthet egy vagyonraló pirosító sem, hiába hajnalodik ordítózza mamácska száján és arcán. Abba az árokba van eltemetve a valódi életöröm.

...A mi életünk eleven kisértetei...

A férfi szólalt meg:
— Mondja, nem szereti az asszonyokat, barátnóm?
— Az asszonyt, az élet keserűségének,

...Ketten ültek egy dunaparti kávézóhelyiségben...

állati, nagy szenvedéseinek végzetes örökösét, a szenvedésre született nőt — kérem, vegye ezt a szót a nemes értelemben — ezt szeretem. Ismerem a sorsát, láttam és éltem a sorsát, ezt szeretem. Tőle várom az emberiség megváltását. A világ új megváltója asszony lesz. Az igazi asszony, aki szeretni tud. Aki méhében a szeretetet hordozza, akinek emlőiből a szeretet csurog és szája szeretetet csókol. Ezt az asszonyt szeretem, de hol van ez az asszony?!

A férfi a dunaparti sétálókra mutatott és a többi asztal körül üldögélőkre.

— Itt vannak, nézzen körül! Nem látja őket, nem ismer rájuk, asszony az asszonyra? Rá-

akarom vinni, mert jóhiszemű vagyok, hogy ezek a jóra való polgári nők csak kívülről játszák a nagyvilági—ó, majdnem eleszszott a szám — dámát. A felül nyitott bluz, alul rövidre szabott ruha nem nyitott ablak és szabad ut, csak külsőség, ha levetik magukról, ott maradnak a derék anyák, egy jobb jövő... De mit néz barátnóm olyan kigyóbujó tekintettel?

— A jobb jövődöt nézem... Nézze maga is, kérem. Nézze ezeket a koravénsegeket, ezeket a nemszeretem gyermekeket, egy beteg kornak bus bizonyosságait. Vén a homlokuk, nem maradt ott rajtuk a szerelmes odaadás örök napja.

Azt a babonát hallottam a falunkban, hogy a törvénytelen szerelmeknek mindig nagyon szépek a gyermekei. — Elhiszem, mert ahol törvénytelen szerelm van jelen, ott szerelem van jelen. — Ahol mindenkifölött tud akarni a szerelem, ott van szerelem. Az átfűtő szerelem kihajnalodik a gyermek homlokán és felragyog a gyermekszemekben. Ez az a bizonyos sugár, ami ott szokott lenni a gyermekszemekben és a mi most hiányzik a legtöbb gyermek szeméből. Már úgy értem, hogy magának a szerelmeknek van

ilyen átütő ereje. Nem a törvénytelen-séget védem, hanem a szerelmet dicsőítem. Az erőset, egészségeset, diadalmasat. Azonban nézze meg azokat az apró szerémségtelenség-bugyrokot és merje mondani, hogy bizik a jövődében.

Látja, a világ bebeszélte magának, hogy a gyermeknek mindig a szülő, főleg az anyja a legjobb nevelője.

Emlékszem, a kommün alatt a legnagyobb felháborodást az váltotta ki, amikor azt merték mondani, hogy elveszik a szülőktől a gyermekeket.

És én valahányszor látom ezeket a tulsó végletbe átbillent asszonyokat, akikben jelenleg szemmeláthatólag a férfit szolgáló nőstény — a szó nem nemesebbik értelmében — ke-rekedik felül a gyermekét dajkáló anyarovására, akkor hajlandó vagyok azt mondani, hogy vannak bizonyos kérdések, amelyekről nagyon sokat lehetne beszélni.

— Hm... furesa dolog ez. Az ember elindul méla hangulatot keresni a dunaparti fák alatt és apró, görbehátú gyermekesontvázaeskák gáncsolják el — dörmögött a férfi.

— Hát nem látja, hogy velük van tele a világ? — Én nem bírok járni-kelni, mert ebben a rettenetes világban ezek mellett a rettenetes asszonyok mellett mindenütt ott integetnek, panaszkodnak, kérnek-könyörögnek, fenyegetnek angolkóros, sovány pipaszárkezeckéjükkel a mi életünk eleven kísértetei: ezek a százesztendő, boldogtalan gyermekek, akik megszülettek és

...Az átfűtő szerelem kihajnalodik a gyermek homlokán...

— Istenem!... akik még meg sem születtek!...

Jobb hallgatni róla, ennek a kornak szegényéről és gyalázatáról...

— Mit gondol, ha ezt itt most kimondaná hangosan, mit mondanának ezek az asszonyok?

— Eltakarnák szemüket szoknyácskájukkal, hogy ne lássuk pirulni őket...

— Gondolja, hogy tudnak pirulni?

— Talán a regényekben a romantikus hősnők...

— És az életben?

— Arról is hallgassunk, amit a modern hősnők az életben csinálnak...

HARC A TENKINCS

A TENGEREK méltó izgatják az életét.

Mi van ott lenn a alatt? Van-e ott élet ez az élet, vagy nincs mi, csak örök sötétség.

De hiába izgult a ember nem tudott a be lehatolni. A legnagyobb szerkesztett buvárké sem lehetett mélyebb kedni, mint 90 méter sulya, ugyanis, oly ez zedik rá az emberre, ternél magasabb már nem bír el az vezet. Ha 90 méterre ereszkednek alá-akkor a víztömegek agyonnyomják. Epper hogy ha a vízzel tölt nagyobb súlytömegek nek, ez a súlytömeg belőle a vizet és össztömlőt, a tenger víztösszelapítják az embe ritják belőle a nem sgot. Ebbe az elmé ahogy, bele is nyugod lehet, hát nem lehet.

Ennek ellenére a vágy nem nyugodott akadtak elmék, ameltették ezt a kérdést:

— Miért kell itt meg-Miért ne lehetne még sel tovább menni? A ség szó nincs többé emberiség szótárában.

A kincsek után va ság ösztökélte tovább ezen az uton. A tenger tudvalevően tömtelet nyugszik. A századok elcsülyedt hajókora araplátina és ékszer van.

Rendesen értéket képv az elcsülyedt homlok, nem ha sok emberben feltámadt miert hagyjuk ott pihenni ceket, hiszen jóformán cket kell érte kinyújtani mienk.

Ezek a kincssomjas em arra a gondolatra, hogy amelynék segítségével meg lehet eljutni, mint 90 méterre. Ez a mód pedig az, ha garról, hogy a víztömegek az embert. De hogyan leh Ugy hogy ne buvárhálóba a buvár, hanem egy csöbe Csöbe, Igen.

Olyan széles csövet kész melyben egy ember készlet ezt leeresztik a tengerbe dig újabb és újabb csövek nek. Az ilyen módon a csövek akár több száz méter hetnének. Alól természetesen lemez zárja el a csövet, viz be nem hatolhat. A buvé létrafokok vannak a csöbe ve, úgy hogy ő kényelmese járhat. Felül nyitva van, h gő szabadon bejárhat, a lev a buvár válla, minthogy ez nyebb, mint a víz.

A nap világossága öt me a víz alá. Ezen a ponton ember. Ezután zöldesszürk körül, majd pedig nemsoká sen vaksötétség terjeszkedik nem baj. Villamos lámpák kító világosságot teremthet rül. A csöböl persze nem ki. A csöbe illesztett av ki nem nyithatja, de ez modern technika, lehetöve a csö belsejében csak egy megnyomni, vagy egy em emelni a akkor a csövön kiv ben a legkülönbözőbb szer nek működésbe, amelyeknek vel vágni, furni, törni, em markolni lehet.

Eddig még nem jutottak hogy a legmélyebb tenger elérő csöveket készíthet Hiszen a legmélyebb tenger ter mélyeségű. De a kutatók retenti vissza, meg vannak zódve, hogy csak idő kérd juthatnak el a legmélyebb kére is, hogy megnézzék, ott.

TUDOMÁNY VILÁGÁBÓL

HARC A TENGER KINCSEIÉRT

A TENGEREK mélységei régóta izgadják az ember képzeletét.

Mi van ott len a nagy vizek alatt? Van-e ott élet és milyen ez az élet, vagy nincs ott semmi, csak örök sötétség?

De hiába izgult a képzelet, az ember nem tudott a mélységekbe lehatolni. A legmodernebbül szerkesztett búvárkészülékekkel sem lehetett mélyebbre leereszkedni, mint 90 méterre. A víz sulya, ugyanis, oly erősen nehezedik rá az emberre, hogy 90 méternél magasabb vízoszlopot már nem bír el az emberi szervezet. Ha 90 méternél mélyebbre ereszkednék alá az ember, akkor a víztömegek egyszerűen agyonnyomnák. Eppen úgy, mint hogy ha a vízzel töltött tömlőre nagyobb súlytömeget helyeznének, ez a súlytömeg kiszorítja belőle a vizet és összelapítja a tömlőt, a tenger víztömegei is összelapítják az embert és kiszorítják belőle a nem szilárd anyagot. Ebbe az elméletbe, úgy ahogy, bele is nyugodtak. Nem lehet, hát nem lehet.

Ennek ellenére a kutatási vágy nem nyugodott, mindig akadtak elmék, amelyek felvetették ezt a kérdést:

— Miért kell itt megállanunk? Miért nem lehetne még egy lépéssel tovább menni? A lehetetlenség szó nincs többé benne az emberiség szótárában!

A kincsek után való szomjúság ösztökelte tovább a lelkeket ezen az uton. A tenger mélyén, tudvalevően tömegtelen kincs nyugszik. A századok folyamán elsüllyedt hajókban arany, ezüst, platina és ékszer van eltemetve.

Rengeteg értéket képviselnek ezek az elsüllyedt holmik, nem csuda tehát, ha sok emberben feltámadt a gondolat, miért hagyjuk ott pihenni ezeket a kincseket, hiszen jóformán csak a kezünket kell érte kinyujtanunk, akkor a miénk.

Ezek a kincseszomjas emberek jöttek arra a gondolatra, hogy van egy mód, amelynek segítségével még mélyebbre lehet eljutni, mint 90 méterre.

Ez a mód pedig az, ha gondoskodunk arról, hogy a víztömegek ne nyomják az embert. De hogyan lehetséges ez? Ugy hogy ne búvárháza öltözködjék a búvár, hanem egy csőbe bujjon bele. Csőbe, igen.

Olyan széles csövet készítenének, a melyben egy ember készüléssel ellátva, ezt leeresztik a tengerbe és rája mindig újabb és újabb csöveket illesztnek. Az ilyen módon összehajlított csövek akár több száz métert is elérhetnek. Alól természetesen szilárd lemez zárja el a csövet, úgy hogy a víz be nem hatolhat. A búvár számára létrafokok vannak a csőbe beillesztve, úgy hogy ő kényelmesen fel és lejárhat. Felől nyitva van, hogy a levegő szabadon bejárhat, a levegőt elbírja a búvár válla, minthogy ez jóval könnyebb, mint a víz.

A nap világsága öt méternyire ér a víz alá. Ezen a ponton még lát az ember. Ezután zöldesszürkület veszi körül, majd pedig nemsokára tökéletesen vaksötétség terjeszkedik. De ez nem baj. Villamos lámpák fényével vakító világságot teremthet maga körül. A csőből persze nem mozdulhat ki. A csőbe illesztett üvegablakokat ki nem nyithatja, de ez sem baj. A modern technika lehetővé tette, hogy a cső belsejében csak egy gombot kell megnyomni, vagy egy emeltyűt felemelni s akkor a csővön kívül a tengerben a legkülönbözőbb szerszámok jönnek működésbe, amelyeknek segítségével vágni, furni, törni, emelni és felmarkolni lehet.

Eddig még nem jutottak el odáig, hogy a legmélyebb tenger fenekére is elérő csöveket készíthettek volna. Hiszen a legmélyebb tenger 9900 méter mélységű. De a kutatókat ez nem rettentí vissza, meg vannak róla győződve, hogy csak idő kérdése, mikor juthatnak el a legmélyebb tengerfenekére is, hogy megnézzék, mi történik ott.

A HALÁL NEM FÁJDALMAS

SZINTE korlátlanul és a köztudatban az a hit, hogy a halál utolsó pillanatai kinnal, szenvedéssel és küzdelemmel vannak tele. Hiszen már a nyelv is azt mondja — *vívódik a halállal. Tusakodik a halállal.*

A tudósok már régebben észrevették, hogy ennek a hitnek nincsen semmiféle alapja. *Hufeland* professzor, aki a XVIII. század végén élt, nagyon helyesen állapította meg, hogy az a pillanat, amikor a lélek eltávozik a testből, *egyáltalán nem fájdalmas.*

— Ez a hit, mondotta, abból keletkezett, hogy a *haladóknak hörögni szokott és a testrészei vonaglanak.* A körülálló ebből azt a következtetést vonták le, hogy a haladóknak alatt rettenetes szenvedéseken megy keresztül. *Ez nagy tévedés.* A hörögések és vonaglások csak a körülálló számára kinos, *de nem a haladóknak számára.* Ez abban a percben már nem érez semmit, és nyugodtan megy át abba a világba, ahonnan visszatérés nincs.

Az újabb kutatások teljesen igazolták *Hufeland* professzor felfogását. Igen sok olyan embert hallgattak ki, aki visszatért a halálból és ezek egyhanguan azt mondták, hogy az *utolsó pillanatokban semmiféle fájdalmat vagy szenvedést nem éreztek.* Egy fuldokló, akit a tengerből teljesen eszméletlen állapotban fogtak ki, ezt mesélte:

— Mielőtt elvezettettem volna az eszméletemet, semmiféle kellemetlen érzés nem fogott el. Éreztem ugyan a víz hidegségét, de azután semmit, semmit... A gázmérgezés egyik áldozatától, a hit az orvosok magához térítettek, ezt az információt kapták:

— Félragást éreztem, de ez gyorsan

elmúlt, azután semmit, semmit nem éreztem... A legkisebb fájdalomról, vagy szenvedésről sem tudok.

Egy 15 esztendő fia leesett a magas sziklaról. Ajultan vitték a kórházba, ahol hosszas kezelés után magához térítettek. Amikor már beüzélni tudott, ezeket mondta el:

— Igazán semmit sem éreztem. Az esés oly gyorsan történt, hogy időm sem volt gondolkozni. Még azt sem éreztem, hogy a *hálóba* vágódtam. Semmit, semmit...

Egy turista, aki szintén magas hegy-csúcsról esett le, így esetele a lelkiállapotát:

— Az a kellemes érzés fogott el, hogy repülök valahova. Még arra is emlékszem, hogy keresztül villant az agyamon — *„nem hittem volna, hogy a meghalás ilyen kellemes.”*

A világháború alatt számos súlyos sebesült elbeszélésből tudják, hogy sebesülés pillanatában mindössze kis nyomást éreztek, azután semmit. A nagy emberek utolsó pillanataiból szintén azt a meggyőződést merítették, hogy a halál nem jelent egyet a szenvedéssel.

Hunter Vilmos, a híres orvos ezt mondta halála előtt néhány perccel:

— Ha annyi erőm volna, hogy a földet a kezembe foghassam, akkor leírnám, mily könnyű és mily kellemes meghalni...

Auber zeneszerző, aki két napig haldóklott s olyan erős láza volt, hogy csak négyen bírták őt felgöngyölni, állandóan a kompozícióival foglalkozott, de soha nem panaszkodott a fájdalmáról.

Beethoven utolsó szavai ezek voltak:

— Kár, kár... Késő... késő...

Ezek a szavak arra vonatkoztak, hogy régi barátok kapott ajándékba, sajnálta, hogy ezeket meg nem islelhet.

Byron lord ezt mondta a halála előtt:

— Most pedig aludni akarok...

A haladóknak Diogenes a hozzáintezett kérdésre ezt válaszolta:

— Egyik testvér kezdé átölelni a másikat.

Abban az időben ugyanis a halált az álom testvéreinek mondták.

AZ UTOLSÓ BÖLÉNYEK

AZ utolsó bölényről általában az a nézet, hogy ez a derék állat már csak a novellairók szótárában van meg. Sokan hiszik, hogy a bölény már csak a múlté a modern civilizáció végképen kiirtotta. Főképpen Amerikában van elterjedve ez a nézet.

Az American Bison Society néhány esztendővel ezelőtt alakult meg azzal a céllal, hogy az európai bölény rokonát a bizont, a kihalttól megmentse. Ez sikerült is a Társaságnak s a társaság legutóbbi gyűlésén büszkén említette az elnök, hogy az amerikaiak megtették azt, amit az európaiak nem tudtak megtenni.

— Megmentették a bison-t, szót, míg odaát a bölényt nem tudták megmenteni.

Ez tévedés!

Annyi igaz, hogy a bölény tulajdonképeni hazája Oroszország, mostoha anyjává vált a bölénynek. A háború és a forradalom nem kedvezett ennek az állatnak. A hadakozó katonák irgalmatlanul lelőtték ezt az állatot, ha véletlenül találkoztak vele.

Körülbelül 700 darab bölény volt Oroszországban a háború előtt. Most alig van belőle 150. Fel lehet azonban tételteni, hogy ez a szám a közeljövőben emelkedni fog.

De nemcsak Oroszországban él a bölény. A berlini, frankfurti, hamburgi, nürnbergi, schönbrunni, amsterdami, kopenhágai, londoni, stockholmi és a budapesti állatkertben is látható belőle néhány példány.

Az 1922. október 15-ig gyűjtött adatok szerint Európa hozzáférhető részein 56 darab bölény él, ezek közül 27 him és 29 nőstény.

Megfigyelték azonban, hogy az állatkertekben, nem érzik jól magukat a bölények, nem szaporodnak és elég korán kimúlnak. Így jöttek rá arra a gondolatra, hogy az állatkertekből a szabadba kellene őket kitelepíteni. Svédországban megpróbálkoztak a gondolat keresztülvitelével és nagyon jól sikerült. Az erdőben szinte új életre keltek ezek a hatalmas állatok. E kísérlet sikere bírt a budapesti állatkerti igazgatóságot arra, hogy a magyarországi bölényeket is kitelepítsék.

A visegrádi vadaskertben fognak eszentul élni s minden valószínűség szerint szaporodni is.

ÖRÖM

Ha az óbuzaiak hirt halának amerikai rokonaitól, de

KÉTSZERES ÖRÖM

Ha az amerikai rokonok pénzsegítségét is küldenek.

AMERICAN UNION BANK

LEGYORSZÁBBIAN ÉS LEGGYORSABBAN UTALJA ÁT A PÉNZT MAGYARORSZÁG BÁRMELY RÉSZÉRE.

KÖZJEGYZŐI ÜGYEK pontos és lelkismeretes elintézése.

HAJÓJEGYEK a legjobb vonalakra eredeti áron.

FELVILÁGOSÍTÁST ÉS TANÁCSOT INGYEN ADUNK.

AMERICAN UNION BANK

Németh János, elnök.

Füzet: 10 East 22nd Street, a Bankpalotában.

Híók: 1897 Second Avenue, Corner 33rd Street, NEW YORK.

BETEG ÖN?

Ha a pénzért becsteltes kiszolgáltatást és a legjobban elkiszított gyógyszert akarja, úgy írjon vagy jöjjön **JANOVICS JENŐ** óhazai okleveles gyógyszerészhez
133 E. South St., Akron, O.
Egyedüli okleveles magyar gyógyszerész Akron és vidéken

TALÁLMÁNYOK PATENTIROZÁSÁÉRT
s mindennemű szabadalmi ügyben forduljon hozzám bizalommal. Kérjen INGYENES képes könyvet. Ha van találmánya, küldje hozzám annak magyarázatát, vagy kis mintáját díjtalan felvilágosításért.
POLACHEK ZOLTAN
620 Fifth Avenue, New York.
INGYEN KÖNYV.

TIZ
VILÁGSZÉP NÓTA
Különböző szerzőktől
szongorára és énekre (vagy hegedűre.)

1. Krassnahorka búszke vára. 50c
2. Ózai réssák nyiladortak. 50c
3. Egy krajcár levélpapír. 50c
4. A pécskai cigányzaron. 50c
5. Eszterházi kávéházban. 50c
6. Belgrádi bakánóta. 50c
7. Lelkület az ózai róssa. 50c
8. A sílyomi hegyek alján. 50c
9. Dicsőretek a női legény. 50c
10. Csak egy kis lény van a világon. 50c

Bármelyik 5 dal egyszerre rendelve \$2.00
Bármelyik 10 dal egyszerre rendelve \$3.50

Kérje teljes magyar kotta, hangszer, könyv és lemez díjgyűjteményét. — Minden magyar és külföldi zeneművésztől.

Bárd Ferenc és Fia
new yorki fiókja

KEREKES BROS.
Amerika legnagyobb magyar könyv és zeneműkereskedése.
208 EAST 86th STREET,
NEW YORK, N. Y.

LEGYÜBBI!
Magyar Asszonyok Figyelmébe!
Ha érdeklődik hazai és amerikai kézművészek iránt, úgy kérje nagy díjmentes árjegyzékemet. Bármelyik szívesen küldöm.
LOUIS KOHN,
Kézmunka, Stempelő Gyár és Női Divat Áruház
811 So. Main St., Akron, O.

APÁK

A mi apánk dalt sose dudolt,
Szakállas arcán béna bu volt
és néma fagy.

Nem simogatta sose arcunk,
Nem örködött éjjel, hogy' alszunk
mit álmodunk.

Levesét délbe szóltan ette,
Mint mély árnyék, állott megette
a baj, a gond---

Éjjel, napot munkába töltött
s ha ünneplőkabátot öltött
vasárnapon:

Hüvös volt, mint egy néma bálvány
s mi reszketünk, körötte állván
s csudálva őt---

Igy élünk, kora-árván buban,
fagyott virágok Domboruban,
reménytelen---

Most nékem is van kisvirágom:
egy kisfiam — e bus világon
a mindenem!

Kap tőlem dalt, meg csókot, százat;
ezüstkacajával a házat
fölverheti.

Nyakamba ülhet; lovagolhat,
a tálból süteményt rabolhat,
szabad neki.

Kis életét lesem, csudálom.
Nappal örömem, éjjel álmom,
Gyuri fiam!

Tán ha megnő, nagyobb és szebb lesz,
mint az apja, tán melegebb lesz
és szabadabb---

Írta: Somlyó Zoltán.

